БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 163 (8688)
ИЮЛИИН 12
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

А. Хахалов.—Советскэ Бурят орон (1-дэхи нюур).
Бурядай АССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ (1-дэхи нюур).
Чехословакиин Республикын Президент А. Новотный СССР-тэ айлшалһаар (1-дэхи нюур).
Советскэ Союзай, Румыниин правительственна делегацинуудай хоорондо хэлсээн болобо (1-дэхи нюур).
Ниислэл хотымнай агаарай үүдэн (1-дэхи нюур).
Үбһэ хуряалга үргэн далайсатайгаар ябуулая! (1-дэхи нюур).
Д. Санданов.—Залуу үетэн ургана (2-дохи нюур).
Г. Санжиев.—Республикын хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаһан тухай (2-дохи нюур).
АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДТА (2-дохи нюур).
С. Капустин.—Ургаса харууһалга—шухала хэрэг (3-дахи нюур).
Олон үхибүүтэй эхэнүүд шагнагдаба (3-дахи нюур).
Д. Аюшеев.—Ажалаараа урмашана (3-дахи нюур).
ИСКУССТВЫН, УРАН ЗОХЁОЛОЙ ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ. **Бато Базарон.**—Эхир хоёр басагад (3-дахи нюур).
Г. Ильин.—Түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ (4-дэхи нюур).
А. Егоров.—Улаан тугаа алданагүй (4-дэхи нюур).
ХИЛЫН СААНАҺАА (4-дэхи нюур).

Советскэ Бурят орон

А. ХАХАЛОВ, КПСС-эй Бурядай обкомой нэгэдэхи секретарь

Манай автономно республикын байгуулагдаһанһаа хойшо 35-дахи жэлэй ойе бурят араднай эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна.

Агуухэ Октябриин илаһанай, ленинскэ национальна политикын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Советскэ Союзай бусад арадуудтал адли бурят арадшье зол жаргалтай, хүхюу һаяртай, һайхан ажабайдалтай болоо. Совет засагай үедэ бурятай ажабайдал тад ондоо болон хубилаа. Урдань нүүдэл байдалтай малшадай нютаг байһан Бурят орон мүнөө һалбаран мандажа байгаа индустриально-колхозно хизаар, түрүү автономно республикануудай нэгэн болонхой.

Бүри дайнай урда тээхи табанжэлнүүдтэ Советскэ Союзда мүнгэл баялиг вольфрамай, молибденэй нөөсэ хэбтэшэ эндэ олдоһон юм. Тэрэ нөөсэ хэбтэшын хажууда Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат байгуулагдаа бэлэй. Энэ комбинат абаһан рудагаа буйлуулха өөрын фабрикатай юм. Галуута Нуурта, Баян Голдо олдоһон шулуу нүүрһэн абтажа эхилээ. Мүн тон ехэ хэмжээгээр модон бэлэдхэгдэнэ.

Дайнай урда тээхи табанжэлнүүдтэ, тэрэшэлэн дайнай һүүлэй үедэ баригдаһан промышленна предприятинууд республикын түхэл шарайе тон ондоо болгоо. 1923 ондо республикын арадай ажахын бүхы продукциин оройдоол зургаанай нэгэ хубинь промышленностиин бүтээһэн продукци байһан аад, мүнөө 80 процент шахуунь болонхой.

Ойрын жэлнүүдтэ Бурят ороной промышленность бүри түргэнөөр хүгжэхэ юм. Каменск тосхондо шифернэ заводой барилга хүргэгдэжэ байна. Мүн Галуута Нуурта шулуу нүүрһэнэй шэнэ уурхай, шахтанууд, Кяхтада ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика, Улан-Үдэдэ мебельнэ фабрика, Татаурово станцида хирпиисын блогуудай завод, Таловка разъездэ түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүдэй завод баригдажа дүүргүүтэй байна. Кяхтада олдоһон силлиманидай хэргэдэ тэрэнние буйлуулха туршалгын фабрика баригдажа байна. Барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинууд олошорно. Байгалай хойнохи айхабтар баялиг ой тайга шанар ашаглагдажа эхилхэнь.

Бурядай экономическа районние байгуулжа, арадай ажахын соведые бии болгоһон ушар нютагай баялигые, мүн экономическа арга боломжо дүүрэнээр, зүбөөр хэрэглэхэ ябадалда ехэ туһа хүргэжэ байна. Бурядай экономическа районой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд Читын совнархозой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй мүрысэхэ зуураа, продукци бүхы дээрэнь үтээхэ байгша оной зургаа һарын түсэбые үлүүлэн дүүргэв. Түсэбһөө гадуур 70 мянга гаран кубометр модон бэлэдхэгдэв, мүн тиилээд ехэ цемент, нэгэ түхэлэй байшангууд, мяханай консервэнүүд, загаһан бэлэдхэгдэв.

Урдань Бурят орон хадаа гээгдэнги хүдөө ажахытай нютаг байгаа. Эндэхи малшадай олонхид малаараа хододоо шахуу нүүжэ ябадаг һэн. Хүдөөгэй малшад баяд ноёдһоо тон ехээр дулдыданги байһан юм. Эдэ баяд ноёдые хаанай түшэмэд дэмжэдэг байгаа.

Совет засагай ашаар ажалша малшад хэтэ үеын ядаралта, зарга бүдүүлиг байдалһаа һалаһан байна. Таряашад колхозуудта орожо нэгэдэхэтэеэ хамта, һуурижаһан байдалтай боложо түбхинөө һэн. Тала дайдада болбосон түхэлтэй колхозно тосхонууд бии болоо. Эдэ тосхонуудта өөрын һургуули, клуб, библиотекэ, больница, электростанци бии.

Республикын хүдөө ажахын гол һалбари бологшо мал ажал ехээр хубилаа. Ниитын малай тоо толгой саг үргэлжэ олошорно. Колхоз, совхозуудай малай олонхинь һайжаруулагдаһан симментал үүлтэрэй эбэртэ бодо мал болонхой. Бүдүүн ноoһотой бурят хонин үгы шахуу боложо, мүнөө бүхы шахуу колхозуудай отарануудай хонидой олонхинь нарин, нарибтар ноoһотой хонид болонхой. Мал ажалай шэнэ һалбаринууд болохо гахай, шубуу, загаһан үсхэбэрилгэ хүгжөөгдэнэ.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада ноoһо абалга хоёр дахин шахуу ехэ болоо, тиихэдэ һү һаалга 2,2 дахин дээшэлһэн байна.

Республикадамнай олон мянган гайхамшагта малшад урган хүмүүжэв. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан П. Жалсанова, мүн тэрэ аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д. Амоголонова, Мухаршэбэрэй аймагай «Дружба» колхозой һаалишан Т. Рютина, Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Е. Казазаева болон бусад олон нүхэд тэдэнэй тоодо ороно. Эдэнэр жэл бүхэндэ үнеэн бүриһөө 2500—4500 литр һү һаадаг. Энэ хадаа ехэ амжалта. Юуб гэхэдэ, 1953 он болотор колхозуудта үнеэн бүриһөө 300—400 литрһээ ехэ һүн һаагдадаггүй байгаа бшуу.

Хонин ажал дэбжээхын түлөө тэмсэлдэ эрхим хонишод Ц. Чойдонов, Б. Цыбанов, Ш. Цыбиков, С. Сайженов, В. Емельянов, Трофим болон Семен Брылевтон, Д. Бимбаев болон бусад олон хүнүүд шалгараа. Тэдэнэр ноoһо ехээр хайшална, мүн зуун эхэ хонин бүхэнһөө 150—160 хурьга абажа түлжүүлнэ.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүргэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэжэ, урдань гарахын түлөө манай орон дотор дэлгэрһэн бүгэдэарадай тэмсэлые Бурят ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд халуунаар дэмжээ. Ехэ уялга абаһан республикымнай колхоз, совхозууд тэрэнээ дүүргэхын түлөө эршэ хүсэтэйгөөр, абьяастайгаар тэмсэжэ байнхай.

Мүнөө колхозууднай гансал мал ажал эрхилдэг бэшэ, харин газар таряалан элдүүрилдэг байна. 1913 онойхитой сасуулбал, тарилгын талмай гурба үлүүтэй дахин ехэ болоо. Манай колхознигууд гансал шэниисэ ургуулжа шададаг бэшэ, харин сахарай свёкло, хартаабха, овощь, кукуруза, мүн бусад ургамал таряад, һайнаар ургуулжа һураа. Шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, энэнь малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ туһа болоо.

Колхозуудта ниитын малай олошорһоной, тэрэшэлэн хүдөө ажахын бусад һалбаринуудай хүгжөөгдэһэнэй ашаар колхозуудай олзо доход дээшэлжэ, хүдөөгэй малшадай энхэ тэниглэн байдал һайжараа.

Аяар холын Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые жэшээ болгон харуулая. Энэ колхоз богонихон болзор соо хонидойнгоо тоо толгойе гурба дахин шахуу олошоруулжа, мүнөө 27 мянган хонитой болонхой. Урдань нэгэ хонин 1,5 хүрэтэр килограмм бүдүүн, бүдүүбтэр ноoһо үгэдэг байгаа. Мүнөө хонин бүхэнһөө дунда жэшээгээр 3,5 килограммһаа ехэ нарин, нарибтар ноoһон хайшалагдана. 1953 ондо болоһон КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум хүрэтэр тус колхоз элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 98 килограмм ноoһо абадаг байһан һаа, нёдондо жэлдэ 288 килограмм ноoһо абаа юм. Курумканай, мүн республикын бусад олон хониной ажахынуудай ноoһон сэбэр һэбэрдэһэ гаралгын талаар орон дотороо эгээл эрхим гэжэ тоологдодогыень тэмдэглэхэ шухала.

Колхоз, совхозуудта хэрэглэгдээгүй арга боломжо үшөөл ехэ гэжэ партийна организацинууд, республикын ажалшад мэдэдэг. Тэдэнэр орооһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ниитэ ургасые үшөөл бага, доогуур байлгаһаар зандаа. Оронойнгоо түрүү областьнуудай амжалтада хүрэхын тулада үшөөл ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй байна.

Ходо хубилжа байдаг, ган гасуур олонтой уларилһаа дулдыданги байхаяа болихо гээшэ манай хойшолуулашагүй шухала зорилго мүн. Энэ зорилгые дүүргэхын тулада таряалан, нуга, бэлшээринүүдые уһалха талаар ехэ хүдэлмэри хэхээр хараалагданхайшье, иимэ хүдэлмэри хэгдэнэшье. Ойрын 2—3 жэлэй туршада уһалагдадаг газарай ниитэ талмай республика доторнай 250 мянган гектарһаа дээшэ болохо юм. Мүн шэнэ газар саашадаашье ашаглагдаха байна.

Манай хүршэнэр болохо Читын областиин хонишодтой хамта бидэнэр Байгал шадарай нютагуудые нарин, нарибтар ноoһо ехээр абадаг газар болгохын түлөө тэмсэжэ байнабди. Саашадаашье һүн бүри ехээр һаагдадаг болохо, үнеэдэй тоо толгой олошорхо юм. Байгал шадарай нютагуудта шэнэ ургамал болохо кукурузые тарилга энэ хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Кукуруза ургуулха талаар бидэнэр зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхойбди. Мяха ехээр абаха хэрэгтэ уһанай шубууд нилээд ехэ туһа болохо ёһотой.

Революциин урда тээ Бурят нютагуудта соёл культурын эмхи зургаанууд үгы шахуу байһан юм. Бүхы зон үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа.

Совет засагай туршада Бурят орондо олон һургуули, дээдэ, дунда һургуулинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд байгуулагданхай. Республикадамнай 600 гаран һургуули хүдэлнэ. Тэндэ 100 мянган һурагшад һуралсана. 500 клуб, Культурын байшангууд, олон зоной ном уншадаг 400 гаран библиотекэ нээгдэнхэй. 300 гаран киноустановко бии. Улан-Үдэдэ телевизионно центр байгуулагдажа байна.

Мүнөө үедэ республикымнай ажалшад бурят литература, искусствын хоёрдохи декадада бэлэдхэжэ байна. Энэ декада 1959 ондо Москвада болохо юм.

Республикымнай арадай ажахын, наука, соёл культурын бүхы һалбаринуудта хүдэлдэг гайхамшагта олон хүдэлмэрилэгшэд—инженер, технигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар, врачууд, эрдэмтэд, артистнар, хүгжэмшэд, партийна, гүрэнэй, ажахын хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ ёһоор байдалаа хубилгахын түлөө тэмсэлэй үедэ бурят зоной дундаһаа урган гараа. Энэ хадаа ленинскэ национальна политикын элитэ ехэ илалтануудай нэгэн мүн.

Бурят ороной ажалшад ябажа гараһан замаа омогорхолтойгоор эрьен харана. Тэдэнэр Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро байгаалиингаа баялигые бүри дүүрэнээр хэрэглэхын түлөө республикынгаа экономико, соёл культурые саашадань дэбжээхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлахын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүй.

(1958 оной июлиин 8-най «Советская Россия» газетэһээ абтаба).

Чехословакиин Республикын Президент А. Новотный СССР-тэ айлшалһаар

КИЕВ, июлиин 10. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, Чехословакиин Республикын Президент А. Новотный болон тэрээнтэй хамта ябалсагшад мүнөөдэр Киевһээ Сталинград мордобо.

Украинын КП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный, Украинска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. С. Коротченко, Украинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Т. Кальченко болон Украинын компартиин, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд Чехословакиһаа ерэһэн айлшадаа Киевскэ аэродром дээрэһээ үдэшөө.

СТАЛИНГРАД, июлиин 10. (ТАСС). Советскэ Союз соогуур айлшалжа ябаа КПЧ-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, Чехословакиин Республикын Президент А. Новотный, тэрээнтэй хамта ябагшад мүнөөдэр үдэрэй хоёрдохи хахадта Киевһээ Сталинград ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь П. Н. Поспелов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. П. Тарасов болон бусад А. Новотнытай хамта Сталинград ерэлсээ.

Партиин Сталинградска областной комитедэй Нэгэдэхи секретарь И. К. Жегалин А. Новотные амаршалаа. Нүхэр А. Новотный харюугай үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай, Румыниин правительственна делегацинуудай хоорондо хэлсээн болобо

Москвада, июлиин 10-да, Советскэ Союзай, Румыниин Арадай Республикын правительственна делегацинуудай хоорондо арадай ажахые хүгжөөхэ талаар холын хараата түсэбүүдые бэлэдхэлгэтэй дашарамдуулан эд бараа хоорондоо хулалдан ғбалсаха тухай асуудалаар хэлсээн боложо эхилбэ.

РНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. Бырлэдяну Румыниин делегациие, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ И. Н. Кузьмин Советскэ делегациие толгойлно.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ И. Н. Кузьмин июлиин 10-най үдэр Румыниин Арадай Республикын правительственна делегациин хүндэлэлдэ үглөөнэй сайлалга эмхидхэбэ.

(ТАСС).

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА ҮРГЭН ДАЛАЙСАТАЙГААР ЯБУУЛАЯ!

Гар хажууршад үбһэндэ оробо

«Советская Россия» (Тарбагатай) колхозой 30 гар хажууршад Подьяр гэжэ газарта үбһэндэ ороһоор хэды хонобо. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер тухай үбһэн абтана. Эдэ үдэрнүүдтэ түрүүшын хорёод гектар сабшагдаад байна.

Һаядаа колхозойхид үбһэ сабшалгада хам орохонь. Эндэ хамтадаа 350 гектар сабшалангай газар бии юм. Үбһэ хуряалгада 3 тракторна сенокосилка, 6 морин сенокосилка болон бусад хүдэлхэ.

Энэ колхоз нёдондонойхидо орходоо 7 хоногоор урид, июлиин 25-да үбһэ хуряалгаяа дүүргэхэ түсэбтэй.

И. Ельников.

Үбһэшэдэй эршэтэ ажал

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозууд уһа нуурай эрье шадарай, доро газарай үбһэ түүбэрилэн сабшажа эхилээ. Эндэ «Гигант» артелиинхид июлиин 8-һаа үбһэндөө ороод, 50 гаран гар хажууршан түрүүшын үдэрэй туршада 10-аад га үбһэ сабшаа. Тэдэнэй дундаһаа гар хажууршад нүхэд М. Родионова, А. Соловьева, Н. Калашникова үдэрэйнгөө даабарие 110—120 процент һайн шанартайгаар дүүргэһэн байна.

Колхозойхид энэ жэлдэ бүхыдөө мянга гаран гектар талмай сабшажа, га бүриһөө 11—12 центнер үбһэ хуряажа абахаар хараална. Иигээд июлиин 13-һаа үбһэндөө жэгдэрэн орохоор бэлдэжэ байнхай.

Мүн аймагай «Искра», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд үбһэндөө орожо байна.

Н. Филатов.

Үбһэ тэжээл ехээр бэлдэхэмнай

Манай колхоз байгша ондо адуу малдаа элдэб янзын үбһэ тэжээл бэлдэхээр шиидэнхэй.

Мүнөө колхозойхиднай үбһэндөө ороод, түрүүшын үдэр 72 хүн, 3 морин косилка хүдэлжэ, хамта 90 га нуга сабшалангай үбһэ сабшаба. Үбһэ сабшалга дээрэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадынхид (бригадирнь нүхэр Муравьев), морин косилкашан С. Орлов, гар хажууршан А. Орлов һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа.

Энэ жэлдэ колхознай хамтадаа 1600 гаран га нуга сабшалангай газарһаа 19—20 мянган центнер үбһэ сабшажа абаха зорилго табинхай.

Мүн артельдэмнай набшаһата тэжээл түлэг дундаа бэлдэгдэжэ байна. Хамта 170 центнер мүшэр набшаһан бэлдэгдээд, һайнаар хадагалагдаа. Набшаһата тэжээл бэлдэхэ воскреснигүүд эмхидхэгдэнэ.

А. Вторушин,
Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер.

Малдаа элбэг тэжээл бэлдэхэнь

Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сабшалангай ногоон һайнаар урганхай. Колхозойхид үбһэндэ ороһоор 8 хонобо.

Үбһэндэ орохын урда тээ үбһэ хуряалга үнгэргэхэ тусхай түсэб табигдажа, колхозой хамтын суглаан дээрэ баталагдаһан байна. Тэрэ түсэбэй ёһоор үбһэ хуряалга 50 хоногой туршада дүүргэгдэхэ юм. Хамтадаа 3 мянган гектар сабшалангай газарһаа 35 мянган центнер үбһэн абтахаар хараалагдана.

Үбһэ хуряалгада 11 звенодо хубаарилагдаһан 150 колхознигууд ябаха юм. Звеное даагшадаар ажалай дүршэлтэй колхознигууд нүхэд Н. Тараскин, С. Молонов, В. Эрдынеев болон бусад томилогдоо. Тусхай зэр зэмсэгүүд звенонуудта даалгажа үгтэнхэй.

Үбһэ хуряалгада ябагшадта үгтэхэ ажалай болон нэмэлтэ түлбэри тодорхойлогдонхой. Мүн үбһэшэдэй дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байхын тула агитаторнууд томилогдоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ түрүүшын 100-гаад гектарай үбһэн сабшагдаба.

В. Тараскин.

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Бурядай АССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтооно:**

Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сессиие 1958 оной июлиин 17-до Улан-Үдэ городто зарлаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Үдэ город, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной июлиин 9.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци венок табиба

БЕРЛИН, июлиин 10. (ТАСС). СЕПГ-гэй V съездэ хабаадалсажа байгаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци немец хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ хабаадажа, ами наһаяа алдагшадай памятнигай дэргэдэ Фридрихсфельддэ мүнөөдэр венок табиба. Нүхэд Н. С. Хрущев, О. В. Куусинен, М. Г. Первухин болон делегациин бусад гэшүүд, мүн СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновский венок табиха үедэ байлсаа. «Немец хүдэлмэришэдэй хэрэгэй түлөө габьяата тэмсэлшэдтэ СЕПГ-гэй V съездэ ерэһэн КПСС-эй делегациһаа» гэжэ памятнигай дэргэдэ табигдаһан веногой лентэ дээрэ бэшээтэй.

Удаань КПСС-эй делегаци Трептов-паркда орожо, советскэ сэрэгшэдэй памятнигай дэргэдэ венок табяа. «Фашизмһаа хүн түрэлтэние сүлөөлхын түлөө наһаа барагдаһан советскэ армиин алдарта сэрэгшэд-геройнуудта СЕПГ-гэй V съездэ ерэһэн КПСС-эй делегациһаа» гэжэ лентэ дээрэнь бэшээтэй.

СЕПГ-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн Генрих Рау венок табиха үедэ байлсаа. Тэрэшэлэн Фридрихсфельддэхи, мүн Трептов-паркдахи памятнигуудай дэргэдэ венок табиха үедэ ГДР-эй Арадай Национальна армиин хүндэлэлэй харуул жагсаагданхай байгаа.

☆ НИИСЛЭЛ ХОТЫМНАЙ АГААРАЙ ҮҮДЭН ☆

Советскэ Союзай агаарай замуудай гол центр—Москва—союзна республикануудай бүхы түб хотонуудтай, оронойнгоо томо томо городуудтай, аршаан - курортнууд - тай сэхэ холбоотой юм.

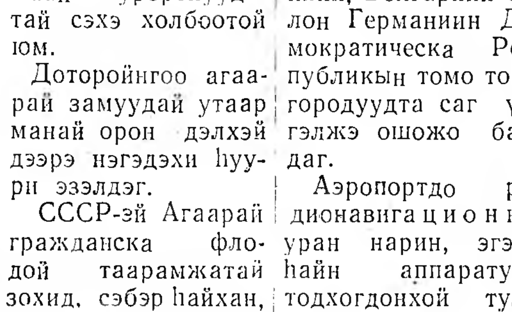
Доторойнгоо агаарай замуудай утаар манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлдэг.

СССР-эй Агаарай гражданска флодой таарамжатай зохид, сэбэр һайхан, шуран түргэн самолёдууд Москвагай Центральна аэропортһоо (Внуково) арадай демократиин оронуудай — Хитадай, Польшын, Чехословакиин, Албаниин, Венгриин, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Румыниин, Болгариин болон Германиин Демократическа Республикын томо томо городуудта саг үргэлжэ ошожо байдаг.

Аэропортдо радионавигационно уран нарин, эгээл һайн аппаратура тодхогдонхой тула сагай уларилай хэдышье бэрхэтэй байгаа һаань, самолёдуудые сагыень тааруулан ябуулжа байха арга бии.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТУ-104 самолёдууд ниидэхээ байна.
ТАСС-эй фотохронико.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Внуковска аэропортдо самолёдуудые һуулгадаг, ниидхүүлдэг диспетчерскэ пункт. ТАСС-эй фотохронико.

Мордохоёо ерэһэн, һая самолёдһоо буужа байһан хүнүүдэй ябадал Внуковска аэропорт дээрэ үдэршье, һүнишье замхадаггүй. Ниислэл хотымнай агаарай үүдээр орожо, гаража байһан хүнүүдэй тоо сүүдхэ соо гурба мянга хахадһаа үлүүтэй болодог. Энэ аэропорт дээрэһээ мүн почтын ашаан ехээр шэрэгдэдэг байна. Һара соо агаараар 3400 тонно шахуу элдэб ашаан, почто зөөгдэдэг байна.

Агаарай замда эгээ һүүлэй конструкциин самолёдууд гаража, хүн зон, элдэб ашаан түргэнөөр зөөгдэдэг болоо. ТУ-104 гэжэ таарамжатай зохид агаарай онгосодо һууһан хүн зон хүрэхэ газартаа урданайхиһаа хоёр дахин, хоёрһоо үшөө үлүү дахин түргэнөөр ерэдэг болонхой.

Һүүлэй үедэ дэлхэйн бусад оронуудтай СССР-эй Агаарай гражданска флодой улас түрэнүүдэй хоорондохи харилсааниинь үшөө ехэ болоо. Мүнөө Внуковска аэропорт дээрэ хилын саанахи олон оронуудай авиакомпанинуудһаа самолёдууд буудаг болобо. Тэдэнэй тоодо — Чехословакиин «ЧСА», Польшын «Лот», немецкэ «Дейче Люфт-ганза», Финляндиин «Аэро», Бельгиин «Сабена», скандинавска «САС» гэжэ авиакомпаниинуудай самолёдууд бууна.

ЗАЛУУ ҮЕТЭН УРГАНА

Барһажан мүрэнэй урда бэеын орьёл үндэр хабсагайнуудай оройгоор үглөөнэй улаан наран аалихаар бултайна. Урда һүниинь бороо ороһон байжа, булархай хара газар; набша намаа бүгэдэ нойтон, агаар аятай һэрюухэн. Пэглэгэр ногоон бургааһанай саагуур жэрылдэн ургаһан огородой залуу ургамалай сэл ногоон набшаһан дээгүүр тогтоһон бороогой дуһалнууд мандаһан наранай гэрэлдэ хэдэн янзын үнгөөр һолонготон яларна.

Полиһоо саагуур һубарилдан һуугһан олон гэрнүүд тээһээ гартаа хүрзэ бариһан арбаад үхибүүдые дахуулһан залуу басаган огород тээшэ ерэнэ. Ойро тойрон хүхюун согтой үхибүүдэй энеэлдээ шууялдаан дүүрэшэбэ. Энэ хадаа Барһажанай аймагай Үрөөгэй дунда һургуулиин һурагшад һургуулиин агроном Лидия Ивановна Зверьковатай хэшээлэйнгээ һүүлээр һуулгаһан огород дээрэ ерэбэ гээшэ. Үхибүүд участогуудаараа таража, таримал ургамалтай зэргэ ургаһан буртаг үбһэ зулгаажа эхилбэ. Лидия Ивановна хажуугаарнь хам оролсон, үбһэ зулгаалсана, зохихо заабари үгэнэ. Тиихэдэнь ургамал бүри элихэнүүд боложо, һагсайлдан ногоорно.

Үрөөгэй һургуулиинхид огородой ургамал харууһалхаһаа гадна, олон зүйлэй ондоошье ажал колхоздоо хэнэ. Тэдэнэр 46 хүнһөө бүридэһэн һурагшадай үйлэдбэриин бригада эмхидхэжэ, түрэл «Гигант» колхозойнгоо 62 гектар газарай элдэб ургамал өөһэдөө һуулгаад, харууһалжа байнхай. Һурагшад дүрбэн звено боложо таһарайнхай.

Нэгэдэхи звенодо 5 һурагшад өөһэдынгөө һайн дураар орожо, мал ажалай фермэнүүдтэ хүдэлнэ. Энэ жэлдэ 9-дэхи класс дүүргэһэн Анатолий Доржиев һүнэй-товарна нэгэ фермэдэ мал адуулагшанаар ябана. Тэрээндэ 100 гаран үнеэд даалгагдаһан юм. Звеногой нүгөө дүрбэниинь хониной отарада хүдэлнэ.

Хоёрдохи звено 21 хүнһөө бүридэнхэй. Эдэнэр кукурузын 20 га, хартаабхын 12 га, ороо һото ургамалай 27 га тарилгын газар харууһална. 10 хүнһөө бүридэһэн гурбадахи звенодо 4,5 гектар огородой газар даалгагданхай. Тэдэнэр помидор, свёкло, үгэрсэ, морковь гэхэ мэтэ огородой эдеэ сособой наринаар харууһалан ургуулжа байна. Дүрбэдэхи звено колхозой сортучастогта хүдэлдэг.

Һурагшадай даадаг тарилгын гараса һайн. Эдэ звенонууд ехэ уялгануудые абаа юм. Жэшээнь, гектарай 180 центнер хартаабха, 300 центнерһээ доошо бэшэ кукуруза ургуулжа абахаар хараалагдана. Эдеэшэһэн ургасаяа звеногойхид намар занятиин забһарта өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа, колхоздоо тушааха гэжэ шиидэнхэй. Лидия Ивановнагай заабаряар һурагшад кукуруза, хартаабхада зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээд, наг шэбхын шүүһэр, суперфосфадаар нэмэлтэ тэжээл оруулаа. Мүнөө буртаг үбһэ түүжэ байнхай.

Һургуулиин директор Иннокентий Матвеевич Васильев, багшанар — биологууд Арон Борисович Райхман, Евдокия Цыбеновна Шойдопова—бүгэдөөрэн һурагшадай ажалыень ходо шалгажа ябадаг. Хэрэгтэй үедэнь колхозһоо трактор, машина асаруулдаг юм. Колхозой түрүүлэгшэ Василий Степанович Зверьков һургуулиинхидай эрилтые саг соонь хангадаг.

Звеногойхид ажалайнгаа тоо бүридхэлые өөһэдөө зэлжээгээр хэдэг, мүн ажалта удэр гаргажа һурадаг байна. Эрхим һурагшад мүнөө ажаллажа эхилһэнһээ хойшо гуша, гушанһаа дээшэ ажалта үдэртэй болоо. Һарын һүүлдэ үхибүүд ажалта үдэр бүриин 2 түхэриг мүнгэ колхозһоо абана. Ургасаяа хуряахадаа тэдэнэр хүсэд тоосоо хэхэ байна.

Үбһэ хуряалгадашье Үрөөгэй һурагшад хабаадалсана. Үйлэдбэриин бригадада ороогүй байһан 50 һурагшад үбһэндэ гаралсаба. Мүн огородой звеноһоо хоёр хүниие үбһэндэ тогоошоноор эльгээхэ шиидхэбэри гаргагдаад, Вера Зверькова, Таня Телятникова хоёр эльгээгдээ.

Удын хоолой забһарлалгада һургуулиин директор бригадиртай ерэжэ, һурагшадайнгаа ажал хүдэлмэритэй танилсаа.

Үйлэдбэриин бригада ажалай һүүлээр һургуулидаа сугларжа, уранһайханай концерт бэлдэнэ. Һаяар холын малшадта гаража, наада харуулха юм. Бригада өөһэдынгөө ханын газетэ гаргадаг, бултааран кино хараад, тэрэнээ зүбшэн хэлсэдэг, һонирхолтой ном уншадаг. Июлиин 18-да аймагай газетын типографи экскурсяар ошожо хараханъ. Газетэ, брошюрануудай ялгаад барлагдадагые һурагшад мэдэхэ хүсэлэнтэй. Август соо бригадын эгээ эрхим ажаллагшад республикын ниислэл хото Улан-Удэ экскурсида өөһэдынгөө машинаар ошохо юм.

Үрөөгэй һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригада иигэжэ ажаллажа байдаг. Тэдэнэр колхоздоо ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Коллективээрээ ябажа, ажалай журамда бэеэ һургана, хүдэлмэриин дүршэл олоно. Ёһотойл залуу үетэн, шэнэ халаан эндэ хүмүүжүүлэгдэнэ гээшэ ха.

Бригадынхидай зун намарай ажал нёдондо, «Ургасын һайндэрээр» түгэсхэгдөө һэн. Мүнөө жэл мүн лэ тиимэ һайндэр болохо.

— Манай һургуулиин занишалта һайндэр «ургасын һайндэр» юм,—гэжэ Иннокентий Матвеевич баяртайгаар хөөрэнэ.—Энэ һайндэртэ бригадын түрүү һурагшад үнэтэй бэлэгүүдээр шагнагдадаг, ажалай бүхы дүн гаргагдадаг юм. Нёдондо 16 һурагшад тиимэ шагнал абаһан байна.

Мүнөө үедэ бригадынхид Анатолий Доржиев, Галина Попова, Галина Васильева, Нина Гуслякова, Вера Зверькова, Даша Саган, Галина Толстихина болон бусад ажалай түрүү зэргэдэ ябана.

Үрөөгэй һургуулиинхидта ажалай амжалта хүсэе!

Д. Санданов.

Агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ, 13-дахи номер хэблэлһээ гараба.

Блокнодой түрүүшын хуудаһан «Хөөрэлдөө хэхэ материалнууд» гэһэн бүлэгөөр эхилнэ. Энэ бүлэгтэнь Г. Эйзеншнейдерэй—«Электроэнерги гамтайгаар гаргашалха», Сэлэнгын аймагай «Путь Ильича» колхозой түрүүлэгшэ В. Е. Аверинэй—«Тэжээл элбэг ехээр бэлдэе», Ц. Бадмаевай—«Шэнэ эрхэ байдалдахи ажал хүдэлмэри», Б. Хомутовай—«Тарилгые харууһалха гээшэ ехэ ургаса абалгын шухала услови мүн», Г. Слугиновой — «Ниитын ажалда пенсионернүүдые хабаадуулга шухала хэрэг» гэһэн статьянууд бии.

Түрүү дүй дүршэлэй трибуна, ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойдо, капитализмын оронуудта гэһэн бүлэгүүдтэнь А. Александровой, С. Коноваловай статьянууд бии.

Комсомолшуудай эдэбхи

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд (комсоргнь Т. Бадмаев) ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһаар үнинэй. Тэдэнэр 15 га газарта кукуруза, 5 гектарта хартаабха тариһан юм.

Мүнөө колхозой комсомолшууд үндэр ургаса хуряахын тулада даажа абаһан газарнуудайнгаа буртаг үбһэ түүжэ, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байна. Эдэ хүдэлмэридэ комсомолой организациин гэшүүд Алексей Бадмаев, Федосья Черепанова, Владимир Раднаев болон бусад эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсана.

Комсомолшууд һаяхан болоһон суглаан дээрээ колхозойнгоо малда 100 тонно набшаһата тэжээл бэлдэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

П. Банзаракцаев.

Тобшо дохёо

* **Гэр соонь дуһаа дуһаална.** Карл Марксын нэрэмжэтэ (Яруна) колхозой хүтэлбэрилэгшэд малшад тухайгаа ямаршье анхарал хандуулнагүй. Олонхи малшадынь заһагдаагүй гэрнүүдтэ ажаһууна. Гэр соонь бороо дуһаална. Сандан Цыдыповэй отарынхид ажалайнгаа һүүлээр өөһэдөө гэрээ заһана. Мүн үхэр, малайнь хорёо хото задагай зайдан.

Н. Холхоров.

* **Харууһалга үгы дээрэһээ.** Закаменай аймагай центр Цакир тосхондо жэл бүри хэдэн олон модон таригдана. Энэшье жэлдэ олон модон һуулгагдаа. Тээд тэдэнэй хойноһоо харууһалга ехэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. Модод уһалагданагүй, хашаалагдаагүй байна. Олон модон таригдабашье, харууһалгын муу дээрэһээ хосоржо, Цакир тосхон һайнаар ногооруулагдаагүй байһаар.

Б. Шоёнов.

АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДТА



Болгариин Арадай Республика. Левски градска околиин Певците гэжэ тосхондо кооператив эмхидхэгдэнхэй. Энэ кооперативай гэшүүд роза сэсэг ургуулаад, тэрэнээ мүнөө суглуулжа, фабрикада эльгээнэ. Фабрикада энэ сэсэгһээ тоһон абтадаг.
Зураг дээрэ: кооперативай гэшүүд роза суглуулжа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ХИТАД

ПЕКИН. Шанхай городой дээдэ һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ зуураа, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 80 процентээр олон студентнэрые энэ жэлэй сентябрьда абахань гэжэ «Синьвэнь Жибао» газетэ мэдээсэнэ. Энэ хадаа республикын арадай ажахыда мэргэжэлтэдые түргөөр бэлэдхэхэ арга олгохо байна.

Шанхайн 18 дээдэ һургуулинуудта ерээдүйн олон мянган инженер, врачууд болон бусад мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэнэ. Энэ жэлэй сентябрьһаа үшөө нэгэ хэдэн институдууд, тэрэ тоодо металлургическа, түмэр замай болон медицинскэ институт нээгдэхэ байна. Мүнөө байһан институдуудынь нилээд үргэдхэгдэхэ юм. Наука, техникын болон промышленностиин элдэб һалбаринуудта, тэрэ тоодо арадай Хитадта тон һаяхан бии болоһон һалбаринуудта хүдэлхэ эрхим мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ зорилготой 40 факультедүүд нэмэжэ байгуулагдаха байна.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Польшын Арадай Республикын ажалшад национальна эрхээ олоһон һайндэр—июлиин 22-ой үдэртэ бэлэдхэхэ зуураа, арадай засагай тогтоһоор 14 жэлэй туршада туйлаһан амжалтануудайнгаа дүн гаргажа байна. Оронoй металлургическа промышленность ехэ амжалта туйлаа. Польшын элдэб районуудта томо томо металлургическа барилганууд түхеэрэгдэнэ. Һүүлэй үедэ Польшын металлургиин асари ехэ барилга—В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ комбинат Краков городто дүтэшэг байгуулагдаа. Энэ комбинадай барилгын эхилһээр оройдоо долоон жэл үнгэрөө. Тиигэбэшье мүнөө эндэ хоёр домно, зургаан мартеновскэ пеэшэн, зургаан коксово батарей, хэдэ хэдэн прокатна стан, агломерационно фабрика болон бусад олон үйлэдбэриин предприятинууд ажаллажа байна.

Силезиин Ченстохов городто Болеслав Берудэй нэрэмжэтэ комбинат тон шухала хоёрдохи металлургическа предприяти болохо юм. Энэ комбинадта хоёр домно, булад хайлуулдаг цех, трубопрокатна завод болон бусад хэдэн үйлэдбэриин барилганууд ашаглалгада оруулагданхай.

Польшын металлургическа предприятинууд 1958 ондо 5 миллион 300 мянга гаран тонно гэхэ гү, али дайнай урда тээхитэй сасуулхада 4 дахин ехэ булад гаргаха юм.

Промышленна предприятинуудай баригдахатай хамта металлургнуудай байха гэрнүүд олоор баригдана.

РУМЫНИ

БУХАРЕСТ. Румыниин Арадай Республикын ниислэл хото Бухарестын байгуулагдаһаар 500 жэлэйнь ой ерэхэ жэлдэ гүйсэхэнь. Румыниин фашистска дарлалтаһаа сүлөөрһэнһөө хойшонхи жэлнүүдтэ Румыниин ниислэл хото айхабтар түргөөр хүгжөө. Бухарестын ажаһуугшадай тоо 1944 онойхитой сасуулхада 60 гаран процентээр олошоржо, мүнөө 1.300 мянган хүн болонхой.

Тус городто һүүлэй 8 жэлэй туршада 5 мянга гаран байрын гэр баригдаа. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай 700 гаран бүлэнэр гүрэнһөө мүнгэ уриһаар абажа, жэл бүри өөһэдтөө гэрнүүдые барина. Ажалшад хоёрдохи табанжэлэй эсэстэ (1960 ондо) 15 мянга гаран байрын гэр абаха юм.

Бухарест хадаа Румыниин Арадай Республикын тон ехэ культурна центр мүн. Научно-шэнжэлэлгын 32 институдые, К. И. Пархоной нэрэмжэтэ университедые болон 40 мянга гаран студентнэрэй һуража байһан бусад олон дээдэ һургуулинуудые нэгэдүүлһэн Румыниин Арадай Республикын Наукануудай Академи эндэ бии. 311 эхин, дунда һургуулинуудта 150 мянган һурагшад һурана. Мүн 3 миллион гаран том номтой 800 библиотекэ бии байна.

Ниислэл хотые гоё һайхан болгохо, ногооруулха, транспорт, худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

КОРЕИ

ПХЕНЬЯН. КНДР-эй дээдэ һу- гуулинууд жэлһээ жэлдэ мэргэж- тэдые улам олоор һурган гарга- Республикын дээдэ һургуулинууд дүүргэһэн 5 мянга шахуу мэргэж- тэд арадай ажахын элдэб һалбар- нуудта энэ жэлдэ эльгээгдэхэ гэжэ гэгээрэлэй болон культур- министерствын түлөөлэгшэ ТАСС- корреспондентдэ мэдээсээ.

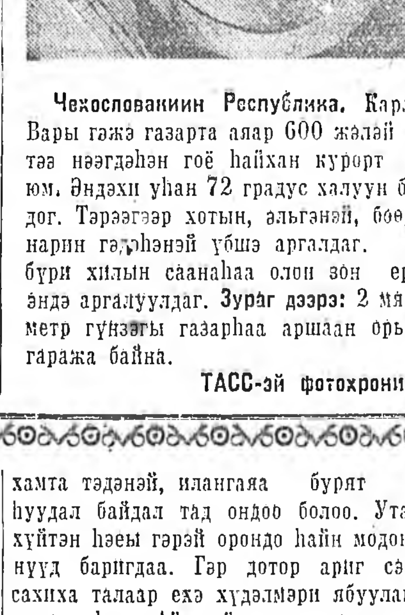
1958—59 онуудай һуралсалай ш- нэ жэлдэ дээдэ һургуулинуудта ур- да жэлэйхидэ орходоо 20 проце- тээр олон һурагшад абтаха ю- Ехэнхидээ үйлэдбэридэ хүдэлһ- дүй дүршэлтэй, дунда эрдэмтэй нууд институдуудта абтаха бай- Һуралсалай шэнэ жэлдэ Сарибон- багшанарай институт, Пхеньян- бэеын тамирай институт, Вонсан- багшанарай институт нээгдэхэ ю- Дээдэ һургуулинуудай студентнэ- Һуралсалай жэлэй эхилхэ хүрэт- 450 мянган хэһэг һуралсалай ли- ратура хэблэн гаргагдаха байна.

Ахадүү оронуудта техник- институдуудые болон аспиранту- дүүргэжэ гараһан 890 гаран за- мэргэжэлтэд энэ жэлдэ Эхэ орон- бусажа ерэхэнь. Тэдэнэй 190 ш- хуунь аспирантура болон дээдэ һу- гуулинуудые Советскэ Союзда дүү- гэхэнь.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА. Чехословакиин телегра- на агентствын мэдээсэһэнэй ёһо- Брнодохи А. Запотоцкиин нэрэм- тэ заводто «Зетор-25» гэжэ түхэл- зуу мянгадахи трактор бүтэжэ- раба. Энэ заводто эгээ түрүүш- трактор 1952 ондо бүтээн гарга- һан байна. А. Запотоцкиин нэрэ- жэтэ заводто трактор бүтээн гар- ха ябадал һүүлэй зургаан жэл- турша соо 3 дахин ехэ болгогд- «Зетор-25» гэжэ түхэлэй трак- мүнөө дэлхэйн 65 оронуудта худа- дан эльгээгдэнэ.

(ТАСС).



Чехословакиин Республика. Карлови Вары гэжэ газарта аяар 600 жэлэй урда тээ нээгдэһэн гоё һайхан курорт байна юм. Эндэхи уһан 72 градус халуун болодог. Тэрээгээр хотын, эльгэнэй, бөөрэй нарин гэдэһэнэй үбшэ аргалдаг. Жэл бүри хилын саанаһаа олон зон ерэжэ эндэ аргалуулдаг. **Зураг дээрэ:** 2 мянган метр гүнзэгы газарһаа аршаан орьёлон гаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Республикын хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаһан тухай

Социализм байгуулхын тула промышленностиһаа гадна хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй гэжэ марксизм-ленинизм һургадаг.

Манай оронoй үмсэ таряашадые хамтын ажалтай болгохо захяа заабаринуудые Ленин багшамнай үгэһэн байгаа. В. И. Ленинэй зохёоһон суута кооперативна түсэб социализм байгуулха программын нэгэ тон шухала хуби мүн. Гүрэн засагаа гартаа абаад, фабрика, заводуудые мэдэлдээ оруулһан хүдэлмэришэн анги Коммунистическэ партиингаа ударидалгаар үмсэ таряашадые хамтаруулжа, социализм байгуулжа шадаха гэжэ агууехэ Ленин хэлэһэн юм.

В. И. Ленинэй захяа заабаринуудые баримталан, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти үмсэ таряашадые нэгэдүүлжэ, хамтын ажахынуудые байгуулха тодорхой түсэб табиһан байна. Тиигэжэ манай парти энэ асуудалаар марксизм-ленинизмын һургаалые баяжуулаа, хүгжөөгөө юм. Хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгаха талаар партиин политикые зохёохо хэрэгтэ манай партиин ЦК-е толгойлжо ябаһан агууехэ марксист-ленинец И. В. Сталин элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

1927 оной декабрьда болоһон ВКП(б)-гэй XV съезд манай оронoй хүдөө ажахые хамтаруулха (коллективизацилха) зорилгые хүдөөдэ партиин ябуулха эгээн шухала зорилго болгон табяа һэн. Хүдөө ажахые хамтаруулхын тула ехэ бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Энээнэй ашаар 1929 оной хоёрдохи хахадта орон доторнай үргэн ехэ колхозно хүдэлөөн дэлгэрээ һэн. Партиин Центральна Комитет 1930 оной январиин 5-да түүхэтэ тогтоол абажа, хүдөө ажахые хамтаруулха хэрэг хүтэлбэрилхэ заабаринуудые үгэһэн байна.

Манай Республикын хүдөө ажахые хамтаруулгада бэлэдхэл 1930—1931 онууд хүрэтэр хэгдээ юм. Таряашад элдэб янзын кооперацида: һүнэй, малай, хониной, машинна, мелиоративна, кредитнэ гэхэ мэтын товариществонуудта нэгэдүүлэгдэжэ, хамтын зөөритэй болохо ба хамтараа ажалаа хэхэ дадалтай болгогдодог һэн. Кооперациин ашаар Совет гүрэн үгытэй ба дунда шадалтай таряашадай ажахыгаа һайжаруулхада ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Республика доторнай 1920 онһоо хойшо колхозууд эмхидхэгдэжэ эхилһэн юм. 1929 оной һүүл багта республикын таряашадай 5,5% колхозуудта ороод байгаа. Колхозууд хамтын ажалай булюу һайниие үмсэ таряашадта харуулдаг һэн. Партийна организацинууд үгытэй таряашадай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэнэй эмхидэлые һайжаруулдаг бэлэй. Нютагай Соведэй, кооперациин, таряашадай харилсан туһалалсаха комитедэй (ККОВ) дэргэдэ үгытэйшүүлэй бүлэгүүд (группанууд) бии болгогдоһон байна. Тиигэжэ үгытэйшүүл хүдэлмэришэн ангиин, компартиин түшэг тулгуури боложо байдаг һэн. Компартиин ударидалгаар хүдэлмэришэн ангиин ба дунда шадалтай таряашадай хоорондын холбоо барисаан бэхижүүлэгдэдэг байгаа.

Иимэ ехэ бэлэдхэл хэһэнэй эсэстэ 1930 оной һүүлээр, 1931 оной эхеэр республика дотор ниитын колхозно хүдэлөөн дэлгэрээ һэн. Энэ үеһөө абаад дунда шадалтай таряашад колхоздо нэлэнхы олоороо орожо эхилбэ. Партийна организацинуудай, коммунистнуудай ударидалгаар нютаг бүхэндэ колхозууд тогтоогдожо, таряашадай хамтархада, нюдарган баяшуулай ангиие усадхаха саг ерээ һэн. 1931 оной зун хүрэтэр нюдарган баяшуулые хизаарлаха политика ябуулагдадаг байгаа. 1931 оной зунһаа эхилээд нюдарган баяшуулай ангиие усадхаха политика бэелүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Баяшуулай газар, адуу мал, машина зэмсэг хуряагдажа абагдаһан, тэдэнэрэй олонхинь ондоо тээшэ нүүлгэгдэһэн байгаа.

1930—1934 онуудта республикын таряашадай олонхинь хамтаруулагдаа һэн. 1934 оной дүүрэхэдэ колхозуудта бүхы таряашадай 73,8%, тарилгын талмайн 91,2%, адуу малай 88,3% хамтаруулагдаад байгаа. Иигэжэ республикымнай хүдөө ажахы гол түлэбтөө хамтаруулагдаһан, нюдарган баяшуулай анги усадхагдаһан юм. Үмсын жэжэ ажалтай таряашадай орондо томо томо колхозууд бии болоо бэлэй. Хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал хэтэдээ үгы хэгдээ һэн. Энэ хадаа хүдөөдэ хэгдэһэн социалистическэ революци мүн байгаа.

Хүдөө ажахые хамтаруулхын урда тээ бурят зоной гурбанай хоёр хубиһаа олониинь нүүдэл гү, али нүүдэл шахуу байдалтай байһан юм. Хамтадаа 39 мянган айлнууд тиимэ һуудал байдалтай байгаа. Тэдэнэр ехэ тару, үсөө-үсөөнөөрөө, заримдаа нэгэ-хоёр айлаараа һуудаг, жэлдээ 2—4 дахин зөөдэг һэн. Зарим бурядууд малаа дагаад, бүри олон дахиншье нүүжэ ябадаг бэлэй.

1930 онһоо хойшо бурят зон олоороо нүүдэл байдалаа орхижо, түс түс газарта һуурижажа, түбхинэжэ эхилээ. Энэ хэрэгтэнь Совет гүрэн ехэ туһаламжа үзүүлээ. Колхоз боложо хамтарһанайнгаа ашаар бурядууд гэр байраяа нэгэ-нэгэ газарта нүүлгэжэ суглуулха, һуудал байдалаа хубилгаха ба ажахыгаа дэбжээхэ аргатай болоһон байна. Тиигэжэ хэдэхэн жэлэй туршада хүдөөгэй бурят зон бултадаа түбхинэһэн һуудал байдалтай болоо һэн.

Колхозуудай эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо Коммунистическэ парти, Советскэ правительство хамтын ажахые бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхарал оролдолго гаргана. Энээнэй ашаар Бурят оронoй хүдөө ажахыда айхабтар ехэ хубилалта хэгдээ.

Таряашадай зэмсэг тоногой ямар өөдэгүй муу байһаниинь мэдээжэ. Модон анзаһа ба борной мэтын зэмсэгүүд бии һэн бшуу. 1929 ондо республикымнай таряашадай 37 процентнь юрдөөшье газар хахалха зэмсэггүй байгаа юм. Совет гүрэн колхозуудые машина, техникээр зэбсэглэхын тула ехэ анхаралаа табиба. 1931 ондо республикадамнай түрүүшын гурбан МТС байгуулагдаа һэн. Саашадаа жэл бүри шэнэ шэнэ МТС байгуулагдажа, трактор машинанууд ходо нэмэжэл байгаа. Колхозууд өөһэдөө машинануудые худалдажа абадаг һэн. Тиигэжэ колхозууд ажал хүдэлмэрөө машинын хүсөөр хэдэг боложо эхилээ. Хүдэлмэришэн ангиин, бүхы совет арадай хабаадалгатайгаар бүтээгдэһэн машина, техникэ колхозуудай ниитын зөөридэ, хубаагдадаггүй фонддонь улам ехэ һуури эзэлдэг болоод байгаа. Үшар иимэһээ колхозуудай зөөри дотор бүгэдэарадай зөөриин шэнжэтэй хубинь саг үргэлжэ ургаба.

Трактор, машинын ашаар колхозууд тарилгынгаа талмайе жэл бүри ехэ болгожо, элдэб шэнэ культурануудые таридаг болоо бэлэй. 1929 ондо республикын таряашадай дүрбэнэй нэгэ хубинь огто таряа таридаггүй байгаа юм. Тэдэнь гол түлэб бурядууд һэн. Колхозууд болоод нэгэдээд, тэдэнэр булта таряа таридаг, хартаабха, овощь ургуулдаг болоо. Урдань таряа таридаггүй шахуу бурядууд өөһэдыгөө таряа талхаар хангадаг болобо. Энэ хадаа гайхамшаг ехэ туйлалта мүн.

Бурят зоной үмсөөрөө байхадань адуу малынь үбэл зунгүй бэлшээжэ ябадаг һэн. Малай дулаан һайн байра гэжэ байгаагүй. Үбһэ багаар бэлдэдэг байгаа. Малай ашаг шэмэ гэжэ тон бага һэн. Хэдэн үнеэдтэйшье һаа, бурят айлнууд үбэлдөө һүүгүй, хара сай уужа байдаг бэлэй. Гадна, малайнгаа үгэһэн ашаг шэмые хүсэдөөр бүйлүүлжэ абаха, наймаалжа эдлэхэ ябадал хомор байгаа. Элдэб үбшэн тахал таража гү, али ган гасуур тохёолдожо, зуд гү, али һалхи шуурган болоод, мал адууһан олоор үхэдэг бэлэй.

Малша бурядууд колхоздо ороод байхадаа адуу малаа хамтаруулжа, фермэнүүдые эмхидхээ һэн. Хамтынгаа хүсөөр тэдэнэр малай байрануудые барижа эхилээ. Дайнай урда тээ колхозууд бүхы малдаа типовой бэшэшье һаа, юрын дал, хашаа хорёо түхеэрһэн байна. Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо һэн. Колхозууд сабшалангаа ехэ болгоһон, сабшалан уһалха ба һайжаруулха талаар нилээд ехэ юумэ хэжэ эхилһэн байна. Гадна, тэжээлэй культурануудые таридаг, силос дарадаг болоо һэн. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые олоор һургажа гаргаһанай, колхозуудта ветеринарна пунктнууд болон лабораторинуудые нээһэнэй ашаар малай үбшэнтэй тэмсэл хэгдэжэ эхилһэн юм. Энээнэй эсэстэ элдэб халдабарита үбшэн тарахаяа болёо һэн. Үмсын нүүдэл мал ажалай орондо социалистическэ хамтын мал ажал бии болгогдоо. Иигэжэ мал ажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури табигдаа бэлэй.

Колхозуудта ороһон таряашад хамтынгаа ажахыда шэнэ шэнэ һалбаринуудтай болоо. Жэшээнь, урдань бурят зон гахай, шубуу баридаггүй байгаа һаань, колхозуудта эдэниие үсхэдэг фермэнүүд эмхидхэгдээ һэн. Мүн кузница, тээрмэ, мастерской гэхэ мэтын үйлэдбэри байгуулагдажа эхилээ. Хүдөө нютагуудта хүдөө ажахын продукци бүйлүүлхэ газарнуудай, һү тоһоной завод гэхэ мэтын олоор байгуулагдаһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Таряашадай ажахын хубилгадахатай хамта тэдэнэй, илангаяа бурят зон- һуудал байдал тад ондоо болоо. Утаата- хүйтэн һэеы гэрэй орондо һайн модон гэ- нүүд баригдаа. Гэр дотор ариг сэбэр- сахиха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагда- эхилээ һэн. Айл айлнуудта түмэр ор- шкаф, буфет, патефон, велосипед га- мэтын зүйлнүүд бии болоо. Хүдөө тосх- нуудта һургуули, клуб, уншалгын байша- библиотекэ, эмнэлгын газар гэхэ мэтэ ба- гуулагдаа. Мүн радио, телефон, элек- рын гэрэл оруулагдажа байгаа.

Колхозно байгуулалтын үедэ урдань- таряашад, малшад өөһэдөөшье танигдаш- гүйгөөр хубилаа. Хамтын ажалтай боло- ной ашаар, мүн хүмүүжүүлгын ба кул- турно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулһан- эсэстэ тэдэнэр үмсэ ёһоной зан заншала- дадалаа орхижо, шэнэ социалистическ- оюун мэдэрэлтэй болоод байгаа. Үзэг б- шэг мэдэхэгүй зон бултадаа шахуу эрд- номдо һургагдаа һэн. Олон мянган ко- хозникууд шэнэ шэнэ мэргэжэл олоһо- машина, техникэ ашаглажа һураһан бай- Иигэжэ ажалай бүтээсые түргэнөөр д- шалуулха үндэһэ һуури табигдаһан ю- Республикымнай колхозуудта шадабар- тай һайн малшад, таряашад, механизато- нууд улам бүри олоор ургажа байга- һаалишад Д. Жалсанова ба Д. Санжиев- хонишод Д. Сакияева ба А. Колодин, т- ряашан С. Киселев, луговодууд В. Гера- мов ба Р. Санжанов, механизаторну- У. Ковалевский ба Д. Цырендоржиев бол- бусад түрүүшүүл үшөө дайнай урда т- эрхим ажалаараа алдаршаа һэн.

Иигэжэ түрүүшын хоёр табанжэлэй ту- шада Бурят-Монголой хүдөө ажахы соци- листическэ ёһоор шэнэдхэн хубилгагдаһ- байна. 1937 ондо бүхы таряашад бул- даа шахуу колхозуудта ороод байгаа. Б- рят зон нүүхэ зөөхэеэ болижо, түбхин- һуурижаа һэн. Коммунистическэ парти- политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһ- нэй ашаар манай Бурят орон урда-

Мэргэжэлтын зүбшэл

Ургаса харууһалга—шухала хэрэг

Ороохо тарянай, огородой эдеэнэй болон бусадшье ургамалай үнэр баян ургаса абахын тулада, агротехникые нарнаар сахижа таряхаһаа эхилээд, хуряагдаха болотороо ургасаяа һайнаар харууһалха, уһалха, нэмэлтэ тэжээл, үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй бшуу.

Тиимэһээ колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын бүхы ургамалай хойноһоо һайнаар харууһалха гээшэ мүнөөнэй эгээл шухала, тон харюусалгатай агротехническэ хүдэлмэриин нэгэн болоно.

Эгээл түрүүн огородой эдеэнэй, хартаабхын болон бусадшье ургамалай эшын ургажа, горьтойхонууд болоод байхада, ургасын зурууд хоорондохи газарые элдүүрилжэ зөөлэрүүлхэ, мүн ургасын үлүү эшэ ходоолжо үсөөрүүлдэг ёһотой гээшэ. Илангаяа үргэн рядтайгаар таригдаһан ургамалай эшэнүүд арим газартаа зай забһаргүйгөөр, үргэлжэдөө ургашадаг байна. Тиимэһээ ургамалай бэе бэеэ халхалхагүйн, шиниг нойтоор дутахагүйн тулада үдхөөр ургаһан газартань сөөрүүлжэ, эшэнүүдэй хоорондо забһар гаргажа үгэхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэриие гол түлэб тракторна культиватораар, шүдэнүүдыень хоорондоо 20—20 сантиметр зайтайгаар тодхоод, хэдэг ушартай. Мүн заримандаа ургасын үлүү эшэнүүдые миил гарааршье түүжэ сөөрүүлхэдэ болохо.

Үргэн рядтайгаар таригдаһан ургаса дээгүүр тракторна культиваторые хүндэлөөшэнь ябуулжа, шоройень обоолходо, эшэнүүдынь хоёр талаһаа шоройдо хашуулжа, баглаа болон суглардаг. Гадна, тэдэнэй хоорондохи үлүү эшэ, элдэб ургамал үгы хэгдэдэг юм. Һүүлдэнь баглаа болоһон эшэнүүдэй хоорондо 20—25 сантиметр зай үлөөгөөд, үлүү ургамалыень гараар түүжэ хаяха хэрэгтэй. Тиигээд байхада, ургамалай үндэһэн газарайнгаа шиниг нойто зүбөөр хубаарилан абажа, һайнаар ургадаг. Бүхы корнеплодой (турнепс, свёкло, хартаабха) наран сэсэгэй, кукурузын эшэнүүдые сөөрүүлжэ, шоройень обоолхо хүдэлмэриие эгээл ургамалай һайса набшаһалаад байхада хэхэдэ таарамжатай.

Тэрэшэлэн квадратно-гнездовой аргаар таригдаһан ургамалай эшэнүүдэй зурууд хоорондохиие зөөлэрүүлэн, утааша, хүндэлөөшэнь һайса элдүүрилхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай. Юуб гэхэдэ, ургамалай зурууд хоорондохи газарые элдүүрилхэдэ, ургасын буртаг үбһэн, эрмэдэһэн үгы хэгдэнэ. Мүн газарайнь хүрьһэн зөөлэрхэ, дээрэһээ ороһон шиниг нойтон газарта шэнгэрэтэй, ургамалай үндэһэндэ туһатай байха, агааршье һайса орохо байна бшуу. Гадна, хүрьһэнэй шиниг нойтоншье ехэ хатасагүй байдаг юм. Кукурузын, наран сэсэгэй, хартаабхын болон бусад ургамалай эшын тарамсаар, зурууд хоорондохи газарыень элдүүрилжэ захалха хэрэгтэй. Тиигээд зундаа ургасынгаа буртаг үбһэндэ хэр зэргэ дарагдаһые хараадаа абажа, зурууд хоорондохи газарыень зөөлэрүүлэн, 3—4 дахин элдүүрилхэдэ болохо. Наран сэсэгэй, хартаабхын ургасые эгээн түрүүн 5—7 сантиметр гүнзэгыгөөр элдүүрилээд, удаадахиинь 8—10 сантиметр гүнзэгыгөөр хэхэдэ зохистой. Кукурузын зурууд хоорондохи элдүүрилгые түрүүн 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ хээд, удаань гүйхэнөөр элдүүрилхэдэ һайн.

Хартаабхын болон бусад корнеплодой эшые тойруулан, шоройень саг соонь, һайнаар обоолбол, ургасань нилээд дээшэлдэг юм. Яахадааб гэхэдэ, илангаяа хартаабхын эшые тойруулан, шорой обоолходо, газарайнь хүрьһэн ехээр зөөлэржэ үгэдэг. Тиигэбэл, хартаабха хайша хайшаа олоор асатан үндэһэлдэг байна. Хартаабхын болон бусад ургамалай эшын шоройе тусгаар машинаар обоолходо түргэншье, бүтээсэ ехэтэйшье байдаг.

Хартаабхын болон бусад ургамалай шоройе шадаал һаа эртэ, эшынь хүсэд ехэ болошоогүйдэ обоолходо зохистой. Тиихэдээ хартаабхын эшын 18—20 сантиметр үндэртэй болоод, үшөө сэсэглээдүй байхада шоройень түрүүшынхеэ обоолходо һайн гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулна. Хартаабхын сэсэглэжэ байхада шоройень обоолхоной хэрэггүй. Энэ үедэ хартаабхын эшэ хатуу болошоһон байжа, тэрээнһээнь, ондоо шэнэ үндэһэн ургахаяа болиһон байдаг гээшэ. Газарайнгаа шиниг нойтоор элбэг һаань, ургамалай шоройе хирэ болоод лэ обоолжо байхада хамаагүй. Ехэ халуун наратай, һалхитай үдэр ургамалай шорой обоолжо болохогүй. Энээнһээ боложо, газарай шиниг нойтон ехээр хаташадаг. Тиимэһээ ургамалай шоройе үдэшэ үглөөнэй һэрюундэ, бүрхэг үдэр обоолходо таарамжатай.

Гадна, хүдөө ажахын ямаршье ургамалай һайн ургаса абахын тулада һайса нэгшээгдэһэн, шэнгэрүүлэгдэһэн наг шэбхээр, элдэб минеральна үтэгжүүлгээр тэрээндэ хаһа сагтань нэмэлтэ тэжээл оруулха шухала. Ямаршье ургамал эшэеэ бултайжа, набшаһалжа байха үедөө шиниг нойто, элдэб шухала тэжээлэй бодосуудые ехээр хэрэглэдэг ушартай. Тиимэһээ эгээл энэ үедэнь ургамалда азот ехэтэй (суперфосфат, сульфат аммони гэхэ мэтэ) үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха шухала. Жэшээлхэдэ, гектар бүридэ дунда зэргээр 25—30 килограмм хэмжээнэй минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада болохо. Тиигээд ургасадаа гектар бүриин 5—10 тонно уһанда шэнгэрүүлэгдэһэн наг шэбхэ гаргажа адхаха ёһотой. Хартаабха болон бусад шухала ургамалда наг шэбхээр, минеральна үтэгжүүлгээр аргатайл һаа 2—3 дахин нэмэлтэ тэжээл оруулха хэрэгтэй.

Республикын колхоз, совхоз бүхэндэ байгша ондо ургасын зурууд хоорондохи газарые хаһа сагтань, һайнаар зөөлэрүүлжэ, буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэхэ, газарайнгаа шиниг нойто һайнаар барижа, ургамалдаа нэмэлтэ тэжээл һайса оруулжа, хартаабхын болон бусад корнеплодой үндэр баян ургаса абаха арга боломжо гүйсэд бии. Хаа хаанагүй энэ хүдэлмэридэ зохихо анхарал хандуулжа, ургаса харууһалгада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ машина, техникэ, хүдэлмэришэдые дары элсүүлхэ хэрэгтэй.

С. Капустин, агроном.

Олон үхибүүтэй эхэнүүд шагнагдаба

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр олон хүүгэдтэй эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнагдаба.

Иволгын аймагай Иволгын тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. Ц. Дабаева, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Н. Б. Молонова гэгшэд 9 үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгөө түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаа.

Найман үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэн 7 эхэ «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаба. Тэрэ тоодо Байкало-Кударын аймагай А. В. Каменданова, Улан-Удын Советскэ районой гэрэй эзэн эхэнэр У. К. Малофеева болон бусад бии.

Долоон үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгөө түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 23 хүн шагнагдаба. Тэдэнэй дунда Торийн аймагай Оёор нютагай гэрэй эзэн эхэнэр Иши-Хорло Будаева, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Ц. Д. Гармаева, Бичурын аймагай Бичурын совхозой хүдэлмэришэн Ж. Д. Дашеева, Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой гэшүүн Д. З. Хащанова гэгшэд бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 16 эхэ, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 55 хүн шагнагданхай.

Ажалаараа урмашана

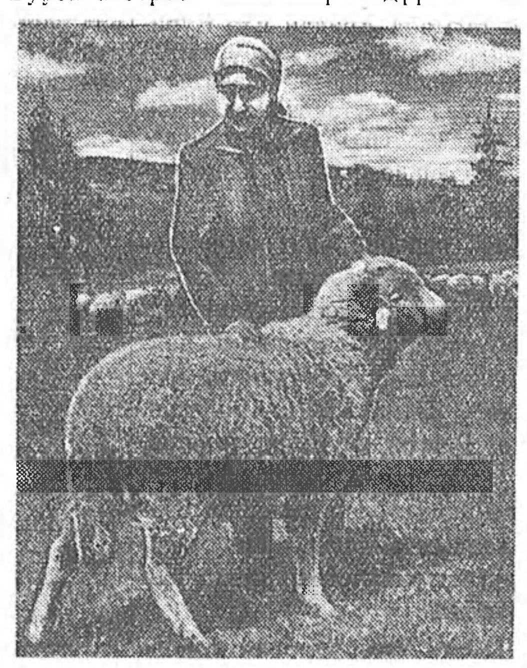
Дүрбэн жэлэй саада тээ КПСС-эй Закаменай айком Лхасаран Тугутович Жигжитовые «Коммунизмын зам» колхоздо ошожо хүдэлхыень дурадхаһан байгаа. Нүхэр Жигжитов энэ дурадхалыень һайшаажа, гэр бүлөөрөө тус колхозой хонишон боложо, эрье хонидые тушаажа абаһан юм.

— Түрүүшын жэл хониднай жэжэхэн, туранхайнууд байжа, килограммһаа үлүүтэйхэн лэ нооһо хайшалаа һэмди. Нарин нооһотой хонид тон үсөөн байгаа. Түрүү хонишод 4—5 килограмм нооһо хайшална гэжэ дуулахадаа, манайшье «хорхой» хүдэлөө һэн. Энээн тухай колхозой правлениидэ хэлэжэ, бусад отарануудһаа нарин, нарибтар нооһотой хурьгадые суглуулаад, отара эмхидхэһэн, мүн ондоо тээһээ 'худалдажашье абаһан байгаабди. Хонидой харууһалга һайжаруулһанай ашаар нёдондо жэл хонин бүриһөө 2 килограмм нооһо хайшалжа, энэ жэл 2,5 килограмм нарин, нарибтар нооһо хайшалаабди. Зарим хонидһоо 4—4,5 килограмм нооһон абтаа,—гэжэ Лхасаран Тугутовичын нүхэр Будлан Цыденова хөөрэнэ.

Лхасаран Тугутович хонидтоо элбэг хүрэхэ тэжээлыень бэлдэхын тула ходо доо тэсэмгэйгээр оролдоно. Мүнөө үбэлжөөнэйнгөө газаахи сабшалан уһалжа, элдэб буртагһаа сэбэрлээ. Бүхэли үбэлдөө хонинОй хохир сабшаланда тараагаа юм. «Буусаяа өөрөө сабшажа абадагынь дээрэ, өөрын хэһэн ажал юрэдөө этигэлтэй байдаг», гэжэ хонишон хөөрэнэ.

Үбэлдөө тураагүй хонидынь мүнөө түргөөр таргална. Тэдэнэй зариманиинь гүрэндэ худалдагдаха юм.

Манай партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, гүрэндэ мяха, нооһо ехээр тушаажа, ниитынгээ ажахыһаа олзо ехые абажа, бүри шанга шадалтай болохын тула улам эршэмтэйгээр хүдэлхэбди гэжэ үбгэжөөл Лхасаран Тугутович Жигжитов сэдьхэл ханангаар мэдүүлнэ.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Энээхэн эрьеһээ 4,5 килограмм нарибтар нооһон абтаха» гэжэ Будлан Цыденова хэлэнэ.

Д. Аюшеев, манай корр.



Бурпромсоведэй «Кооператор комсомолец» гэжэ олзоборилгын артелиин оёдолой цех дамжуулгын Улаан туг 3-дахи һараяа барижа ябана. Энээндэ эсхэгшэ М. Брянскаягай хубита бии. Тэрэ халаан соогоо 2-һоо үлүү нормо дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: (баруун гарһаа) М. Брянская шанарые шалгагша Ю. Емина хоёр ажаллажа байна.

З. Веснинагай фото.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Бато БАЗАРОН

Эхир хоёр басагад

(Ленинскэ Комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулнаб)

1.

Нара нэнгэһэн сэсэглиг соо
Найман сонхотой гэр байдаг.
Нарай үхибүү тэрээн соо
Нангин гараар һарбайдаг.
Хүнэй эрхэ хүндэлһэн
Хүсэтэ үүсхэл танюулхаар
Уран уладай бүтээһэн
Угаа арюухан ордон лэ.
Урин зөөлэхэн уургайда
Ууряг эдижэ мүндэлөөд,
Зоной һабагша залгуулха
Золтой үеын орон лэ!
Эндэ, нэгэтэ, олон соо
Эхир басагад нэмэһэн юм.
Ээрэм сасуу бэетэйхэн
Эдээхэн хоёрой адли гээшэнь..
Зэргэ нюурынь харахадашье
Зээрэмхэй шэнги зэргэсүү лэ.
Сараа, нугалаа байхадаашье
Сасуу түхэлөөр мургэсүү лэ.
«Уһанай хоёр дуһалшуу,
Угтаа илгаха оногүй» гээд,
Үзэһэн хараһан хүнүүдһээ
Үгэ тунхаг гарадаг һэн.

2.

Нялха балшар байхадань
Нянинь түлгэдэг байһан юм:
«Хэнэйнь мансы һэлгээ биб,
Хэзээ хуурай болгоо биб,
Ходо мартаад, нэгыень
Хоёр удаа задалба хаб.
Нүгөөдэнь алим бэ, энэнь гү,
Нөөхнеэ дахин задална гүб?
Яаһан илгашагүй адлихан
Ямар басагад түрэбэ гээшэб!»
Сугтаа ганса үлгы соо
Сурба хоёр унтана.
Ханда Балма хоёр гээд,
Харадаг төөдэйнь һайрхана.
Гайхама адлихан басагадые
Гансахан эжынь танидаг һэн.
Абань ходо алмайраад,
Алдажа нэрэлхээ һанадаг һэн.
Балмада юумэ асараа һаа,
Баһа тиимые Хандада —
Тон тэгшээр хубааха
Тогтомол заншал болоо юм.
Үнгэ түхэлөөр мүн адли
Үмдэхэ хубсаһа оюулдаг,
Арайхан ондоо байшоо һаань,
Атаархан нүгөөдэнь буляадаг.
Заншал гуримаа табихагүй
Залитай хоёр үдэһэн юм.

3.

Хүхир шууяа элбэгтэй
Хүүгэдэй талмай, сад соогуур
Эхир басагадаа танингүй,
Эндэхэ андахань баргаданагүй.
«Алиниинь наадаад, гээгдэнэ бэ,
Аяар тэндэ харагдаа лэ.
Хэниинь эдеэлээд, унтаа бэ,
Хэбтэри соогоо оронхой лэ».
Хубидаа золтой түрэһэндөө
Хоюулан адлихан хүүгэдые
Харахадаа танихагүй нянинууд
Халтад гэбэл һамардаг һэн.
Басагад һубаряад эдеэлбэ гэжэ
Балмые гансаарайнь баалажархёо.
Тугаар һаяхан эдеэлээш гээд,
Тольбо Хандые орхижорхёо.
Балмада хоёр тарилга хээд,
Баран таригдаа гэлсэһэн юм.
Хандые харангүй үнгэрөөш һаа,
Ханынгаа дансада бэшэһэн юм.
Нэгэнэйнь хэһэн аашые
Нүгөөдын зэмэ болгоһон аад,
Эндүү ушараа мэдэбэшье,
Эхир гэмтэй гэлсэдэг һэн.

4.

Һургуулида ороод байхаданшье
Һуудаг партань нэгэн һэн.
Һуурияа гэнтэ һэлгээ һаань,
Һурангүй таниха бэрхэтэй һэн.
Хандын хахалһан номой түлөө.
Харюусаһан Балма гомдодог һэн:
— Би тиимэ ном абаагүйл би,
Библиотекэ соошье ороогүйл би.
— Бэшээтэй нэрэшни, Хандал ши,
Бэеэрээ намһаа абаал ши!
— Ханда бэшэб, Балма би,
Хахалдаг бэшэб, хүлисэгты.
Харюу үгэнь һэжэггүй
Хажуу талада гаргана.
Шэрүүлхэһэн библиотекарь
Шэлэйнгээ тооһо аршана.
«Хай даа, хайшаа аягүй юм,
Хазагай хэлээгүй гэйбши даа»,
Амяараа хүндэ халдаһандаа
Амаа барижа гээгдэнэ.
Багшанар баһа тээлмэрдээд,
«Балма гүш, Ханда гү?» гэлдэдэг.
Хэзээ, хэнһээнь асуугаа бэ,
Хэндэ «табые» табяа бэ?
Табель сооншье һэлгэгдээд,
«Таба», «дүрбэнүүд» гулдиршоо.
Алдаха, түлгэхэ ушарнууд
Арбаад жэл соо түбэглөө юм.
«Адлишуу һураһан басагад» гээд,
Аттестат барюулжа гаргаа юм.
Эндэ баһал хэлсэдэг һэн,
Эхир гэмтэй гэлсэдэг һэн.

5.

Хүнүүд шэнгеэр нэрэлүүлхээ
Хүлеэһэн басагад буйгаална:
«Хэзээ маниие һэлгэнгүй,
Хэтэдээ танидаг болохо юм бэ?
Ажалда гараһан хойномнай
Алдахаа болижо амарха гү?»
Удангүй, байдал хубилжа,
Угтаһан фермэ хүлеэгээ һэн.
Дунда һургуули дүүргэһэн
Дорюун залуу зон ошоо һэн.
Комсомол тээһээ зууршалгаар
Хоёр басагад буулсаа һэн.
Хожом, колхозой отарада
Хонишон Балма—сакманшан.
Үшөө нүгөөдэ гүүртэдэ
Үнеэшэн Ханда—һаалишан.
Шударгы бэрхэдээ магтуулна,
Шумууһан басагад гэлсүүлнэ.
Нэгэниинь нэгэнһээ гээгдэхэгүй.
Нэтэрүү зоримгой хүдэлнэ.
Мүнхэ тэмсэлэй бай дээрэ
Мүрысөөн дундуур һэтэлнэ.
Үнеэдэй хажууда Ханда гээд,
Үбгэд, хүгшэд илгаруулдаг.
Хонидой хажууда Балма гээд,
Хотоной хүршэнэд тухайлдаг.
Гэртэ хамтараад һууханань,
Гэтээд, гэрдээд танидаггүй.
Зарим хүнүүд арсалдана,
Замаа табитараа заргалдана.
Холоһоо, дүтэһөөшье илгадаггүй
Комплексно бригадын бригадир
Ходо асуухаа хэмшээрхээд,
Хороо бусалжа, хүбхэлзэнэ:
«Данса дээрээ алдажа,
Дабхар бэшээ һаа залхуутай.
Һэлгээн—һэдхээн гаршоо һаань
Һэнгэргүй хүн гэгдэхэл би».
Һүлэр бэедээ уурлажа,
Һөөлдэнги хоолойгоор ооголно:
— Һэй, хонишон гүш даа,
үнеэшэн гү,
Холимог тэжээл хэн абахаб?
— Намда, намда,—гэлдэжэ,
Налархай басагад наадална:
«Хонишон һаамни хороохо гүт?
Хоорбо, хоорбоор нэмээхэ гү?»
«Үнеэшэн һаамни үлөөхэ гүт,
Үшөө бааханаар нэмээхэ гү?»
Хүндэшэг маряатай бригадир
Хүлэржэ һуужа түлгэнэ.
Эдэнэр гасаалба гэнгүйгөөр
Эхир гэмтэй гэлсэдэг һэн.

(*Ургэлжэлэлынь хожом гараха*)

Б. МУНГОНОВ

Гарыш, дүүхэй

Гарыш, дүүхэй
Газаа түргэн.
Харыш, дэлхэй
Нэмжээ үргэн.

Хүйтэн бороо
Хүүен ороол.
Үнгын сэсэг
Ургаа одоол.

Шүүдэр ялбаад,
Шүрэ холбоол.
Һайхан залаа
Һэргээн норгоо.

Тарян далай
Эбхээд долгёо,
Шүлэг дуунай
Шэмэг болгоо.

Номгон дайдам
Нойрһоо һэреэл.
Инаг дурам
Нэмэн ерээл.

Гарыш, дүүхэй,
Газаа түргэн.
Харыш, дэлхэй
Нэмжээ үргэн.

төөрдэнги заха хизаар байһанаа хүгжэнги промышленностьтай, хамтарһан хүдөө ажахытай, удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна культуратай социалистическэ республика болоо.

Хэдэхэн жэлэй туршада хүдөө нютагай ямараар хубилһаниие Сэлэнгын аймагай Жаргаланта нютагай жэшээ дээрэ харууная. Нүүдэл шахуу һуудал байдалтай үмсын ажалтанай орондо тэндэ Тельманэй нэрэмжэтэ артель тогтожо байдаг. Колхознигууд артелиингаа центртэ гэр байрануудаа асаржа табиһан, шэнэ гэрнүүдые, клуб, һургуули, амбулатори, үхибүүдэй ясли, магазин, малай байранууд, хирпиисын завод, электростанци болоод бусад барилгануудые бодхооһон байна. Тус колхозой ажахы олон һалбаритай боложо, амжалтатайгаар хүгжэжэ эхилһэн юм. Үүлтэртэ үнеэдэйнь фермэ һү һаалгаараа республика дотороо эрхимүүдэй нэгэндэ тоологдодог һэн. Үүлтэртэ хонидой ба моридой фермэнүүдынь мүн лэ һайн амжалта туйлаһан байна. Таряалан, хадалан дээрэнь трактор, машинанууд олоор хүдэлмэрилдэг, ургаса тарла урданайхиһаа жэшээлэшэгүй ехээр абадаг болоо һэн. Артелиин гэшүүдэй ажабайдал нилээд һайжарһан байна.

1938—1941 онуудта республикымнай колхозууд эмхидхэлэй-ажахын талаар нилээд бэхижэһэн, ажахыгаа хүгжөөһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ колхозууд өөһэдынгөө хүсэ шадалые эли тодоор харуулаа. Эрэ зоной армида абтаһан, машина, техникын үсөөрһэн болобошье һаань, колхознигууд шэн зоригтойгоор ажаллажа, Эхэ орондоо, армидаа эдеэ хоол, хубсаһа хунар гэхэ мэтые таһалгаряагүй үгэжэ байгаа.

Дайнай һүүлээр үнгэрһэн жэлнүүдтэ, илангаяа 1953 ондо болоһон КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо бүхы оронойМнай, тэрэ тоодо республикымнай хүдөө ажахы эрид ехэ дэбжэлтэ хэбэ. Энээниие тобшоор тодорхойлон харуулбал, нимэ байна.

Жэжэ колхозууд нэгэдүүлэгдэжэ, томо ажахынууд болгогдоо. 1952 онтой сасуулбал, республикымнай нэгэ колхоз мүнөө дунда жэшээгээр 3 дахин ехэ тарилгын талмайтай, 3,5 дахин олон ашаг шэмэтэ малтай гээшэ. Энээнтэй хамта колхозой центрнүүд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудтай, болбосон түхэлтэй томо тосхонууд болон хубилжа байна.

Колхозуудай хүдэлмэриие механизациилга эрид ехээр ургаа. Мүнөө үедэ таряа тариха ба хуряаха, үбһэ сабшажа абаха хүдэлмэри бүхыдөө шахуу трактор, машинын хүсөөр бүтээгдэнэ. Мал ажал дээрэхи хүдэлмэри улам бүри механизацилагдажа байна. Колхозуудай хахадһаа олониинь электрын хүсэ хэрэглэнэ. МТС-үүдые хубилгажа, техникые колхозуудта худалдаад байхада, ажалые машинын хүсөөр улам бүри ехээр хэхэ арга боломжо бии болобо.

Республика доторнай 250 мянган га шэнэ газар хахалагдажа, тарилгын талмай улам ехэ болгогдоо. Илангаяа тэжээлэй культурануудай, кукурузын тарилга ургадхэгдөө. Колхозууд урданайхитай жэшээлэшэгүй ехэ силос дарана.

Малай үүлтэр һайжаруулһанай үрэ дүн улам бүри ургаба. Жэшээнь, мүнөө колхозуудта шэрүүн нооһотой хонид үгы шахуу, олонхинь нарибтар нооһотой хонид гээшэ. Мүн үүлтэртэ үнеэдэй тоо олошороо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозуудта ехэ барилга хэгдэһэн байна. Малай типовой байранууд, силосно болон үйлэдбэриин барилганууд олоор бодхоогдоно.

Малай харууһалга ба эдеэлүүлгые һайжаруулһанай ашаар ашаг шэмэнь дээшэлээ. 1953 онһоо 1957 он хүрэтэр республика доторнай һү һаалга 2,2 дахин ехэ болоо. 1957 ондо колхозууд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1261 литр гэхэ гү, али 1953 онойхиһоо 2,5 дахин ехэ һү һааһан байна. Нооһо хайшалалга энэ үе соо 1,8 дахин дээшэлээ. Нёдондо хонин бүриһөө 2,5 килограмм шахуу нооһон хайшалагдажа абтаа. Колхозууд мяха ехээр абажа, гүрэндөө тушаадаг, худалдадаг болоо.

Ажахынгаа бүхы һалбаринуудай амжалтатайгаар хүгжэһэнэй, бэлэдхэлэй сэнгэй дээшэлһэнэй ашаар колхозуудай доход ехээр ургаа. Хэрбээ 1953 ондо 123 млн. түхэриг мүнгэн доходтой байһан һаа, үнгэрһэн жэлдэ 270 млн. түхэриг доход оруулагдаа. Мүн баһа колхознигууд ажалта үдэртөө таряа, мяха, тоһо, мүнгэ ехээр абадаг болоо. Колхознигуудай ажаһуудал холо һайжараа.

Колхозуудай гол хүсэн-хүнүүд айхабтар ехээр ургаһан байха юм. Мүнөө алишье аймагай колхоз бүхэндэ долоон жэлэй, дунда һургуули дүүргэһэн олон залуушуул фермэ, отара, бригадада хүдэлмэрилнэ. Колхозуудта дүй дүршэлтэй механизаторнуудай бии болоһониинь мэдээжэ. Манай колхознигууд наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хэрэглэхэ аргатай, мүн тэрэниие ашагладагшье гээшэ.

Мүнөө үедэ колхозууднай машина, техникэ худалдажа абаад байна. Энэ хадаа хүдөө ажахые хамтаруулһан ябадалтай жэшэмээр, гүн ехэ удхашанартай революционно хэмжээ-ябуулга мүн. Иигэжэ колхозно байгуулалтын саашанхи дэбжэлтын шэнэ шата эхилбэ. Колхозуудай ажахые улам түргэнөөр хүгжөөхэ, орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехэ болгохо, хүдөө тосхонуудые улам культурна болбосон болгохо, колхозой ниитын зөөриие бүгэдэарадай зөөридэ улам дүтэ болгохо, коммунизм байгуулгые бүри амжалтатайгаар бэелүүлхэ барагдашагүй ехэ арга боломжонууд нээгдөбэ.

Уялгата тушаалга, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим тогтоохо гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй июньскэ Пленумэй шиидхэбэри колхозуудай ажахые саашадань хүгжөөхэ шэнэ урма хэшээл бии болгобо.

Нимэ жэшээ абаад үзэе. Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 3836 мянган түхэриг доход оруулха гэжэ хараалһан юм. Мүнөө хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гуримда орожо, шэнэ сэнгэй тогтоогдоһоной һүүлээр тоолоод үзэхэдэ, тус колхозой доход 5046 мянган түхэриг болохо байна. 1 миллион 209 мянган түхэриг нэмэжэ оруулагдаха. Энээнэйнгээ 359 мянган түхэригыень хубаагдадаггүй фонддоо нэмээн оруулжа, электрификаци хэхэ, колхозоо бүри болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ гаргашалханьь. Нилээд ехэ хубиинь ажалта үдэртэ хубаагдаха юм. Тус колхоз мүнөө жэл ажахыгаа хүгжөөлгэдөө шэнэ амжалта туйлаха уялга абаба.

Тус аймагай «Эрдэм», Торийн аймагай «Улаан-Бургалтай» колхозууд мүн лэ нэгэ-нэгэ миллион түхэриг доход нэмэжэ абахаар тухайлна.

Олзо доходойнгоо иигэжэ нэмэхэдэ, колхозууд хубаагдадаггүй фондоо улам ехэ болгохонь, хамтынгаа, бүхы ажахые түргэнөөр дэбжээхэнь гээшэ. Манай республика дотор мал ажалые бүри ехээр хүгжөөхэ таатай зохид эрхэ нүхэсэл бии болобо.

Парти, правительствын шэнэ сэсэн мэргэн шиидхэбэри орон дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэг ехэ болгохо, арад зоной ажабайдалые улам һайжаруулха; хүдэлмэришэд таряашад хоёрой хоорондохи холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ, Совет гүрэнөө улам хүсэтэй болгохо хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай.

Парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, республикымнай хүдөө ажахынхид КПСС-эй XX съездын хараалһан түүхэтэ программые амжалтатайгаар бэелүүлхэ, хүн бүхэндэ хүртэсын талаар, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгээр США-е хүсэхэ гэһэн зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхын тула шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

Г. САНЖИЕВ.

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Прибайкальска аймагай колхозууд хонинои ноохо хайшалха хүдэлмэреэ богонихон саг соо түгэсхөөд, ноохо абаха 1958 онойнгоо түсэб 104,5 процент дүүргэбэ.

Энэ талаар колхозууд хоорондын мүрысөөндэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишод түрүү һуури эзэлжэ, ноохо хайшалха түсэбөө 121,7 процент дүүргээ. Энэ колхоз эхэ хонин бүриһөө 3 килограмм 270 грамм ноохо хайшалаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз ноохо тушаалгаһаа 24.100 түхэриг олзо оруулһан, мүн 17080 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байгаа. Энэ жэлдэ колхоз хонин ажалһаа оруулха олзоёо 15—20 процент дээшэлүүлхээр хараална. Тиин хонин бүриһөө мянган түхэригһөө доошо бэшэ олзо оруулагдаха байһание хахад жэлэй зарим дүнгүүд харуулна.

Г. Ильин.

Улаан тугаа алданагүй

Байгал далай дээрэ загаһа барилгын сезон түлэг дундаа ябажа байна. Загаһа тушаан абадаг далайн эрьеын пунктнуудта үдэр бүри хэдэн зуун центнер тарган омоли тушаагдана.

Эгээл энэ үедэ загаһанай агнууриин таатай зохид үе оронхой. Далай дээрэ һалхи багатай, долгиншье замхуу. Загаһашадай моторно лодконууд аяар холуур сэнхир хүхэ уһанай нюруу дээгүүр үлгыдэгдэн харагдана.

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад энэ зунай сезонине бэлэдхэл һайнтайгаар эхилээ. Мүнөө тус колхоздо гүльмэтэй 18 лодко, губшууртай 2 лодко хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ хоёр ехэ губшуур далайда удаан болзороор табяатай.

Артелиин загаһашадай бригаданууд өөһэд хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилжэ, хоёрдохи кварталайнгаа даалгабарине гурба дахин шахуу дүүргэһэн байна. Ермак Хунхеновэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада хэдэн һара удаагаар мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа, загаһа бариха даалгабаряа хэдэ дахин дүүргэнэ. Тус бригада дандаа 8—10 класс дүүргэһэн һурагшадһаа бүридэнхэй. Үнгэрһэн июнь һарада даалгабаряа 300 процент дүүргэжэ, залуушуулай бригадынхид бусадта эрхим жэшээ харуулаа. Загаһанай агнууриин дүй дүршэлые оролдосотойгоор халан абаһан эдэ залуушуул загаһанай һүрэгэй ябасатай газар шадамар бэрхээр шэлэн олоно. Һаяхан тэдэнэр губшуураа нэгэ дахин татахадаа аяар 50 центнер загаһа бариһан байна.

Колхозой гүльмэшэдэй бригада баһал амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Дмитрий Федоровой бригада зунай сезон соо загаһа бариха даалгабаряа уридшалан дүүргэнхэй. Ингэжэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид жэлэй түрүүшын кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр абаһан республикынгаа Министрнүүдэй Соведэй, Совнархозой дамжуулгын Улаан тугые бүхөөр барижа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой загаһашад губшуураа татажа байна.

А. Егоровой фототекст.



Зүбшэн хэлсэлгэ болобо

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Бурядай комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институдай библиотекэ соо июлиин 10-да «Бурядай советскэ уран зохёолой түүхын очерк» зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Энээндэ институдай эрдэмтэдэй Соведэй гэшүүд, уранзохёолшод, городой интеллигенци эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Уранзохёолшод нүхэд Рыбко, Мадасон, Балдано, Мангатханов, эрдэмтэд Цыдендамбаев, Воскобойников, Элиасов үгэ хэлэхэ зуураа, очеркнуудай һайн талые, дутагдалнуудые зааһан юм.

Горькиин нэрэмжэтэ Дэлхэйн уран зохёолой институдта энэ очеркые зүбшэн хэлсэлгын болоһон тухай тэндэ хабаадалсаһан нүхэр Балдано хэлэбэ. Уран зохёол шэнжэлэгшэдэй хүдэлмэри юрэнхыдөө һайн сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Очерк ойлгосотой, баян хэлээр, илангаяа оролтонь һайнаар бэшэгдээ, бусад национальна уран зохёолой очеркнуудһаа юугээрээшье дутанагүй гэжэ тэндэ тэмдэглэгдээ. Мүн дутагдалнуудынь заагдаа.

А. Олзон.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Германиин социалистическэ нэгэдэмэл партиин V съезд

БЕРЛИН, июлиин 10. (ТАСС). Мүнөөдэр Берлиндэ Германиин социалистическэ нэгэдэмэл партиин V съезд нээгдээ. СЕПГ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт съезд нээгээ.

Коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй 46 партиин түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй делегаци съездэ байлсана. Делегадууд нэрьемэ шанга альга ташалгаар айлшадаа амаршалаа.

Съезд иимэ зүбшэхэ зүйл нэгэн дуугаар баталаа гэбэл: эб найрамдал тогтонижоруулхын, социализмын илалтын түлөө тэмсэл (элидхэлшэ Вальтер Ульбрихт); центральна шалгалтын комиссиин элидхэл; делегадуудай үзэмжэдэ бэшэгээр дамжуулжа үгтэһэн ЦК-гэй тоосоон, элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ; В. Ульбрихтын түгэсхэлэй үгэ; центральна органуудые һунгалга; О. Гротеволиин түгэсхэлэй үгэ.

Германска Демократическа Республикын президент Вильгельм Пик съездын нээлгэндэ байлсаа.

«Эб найрамдал тогтонижоруулхын, социализмын илалтын түлөө тэмсэл» гэһэн зүбшэхэ зүйлэй түрүүшын асуудалаар СЕПГ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт элидхэл хээ.

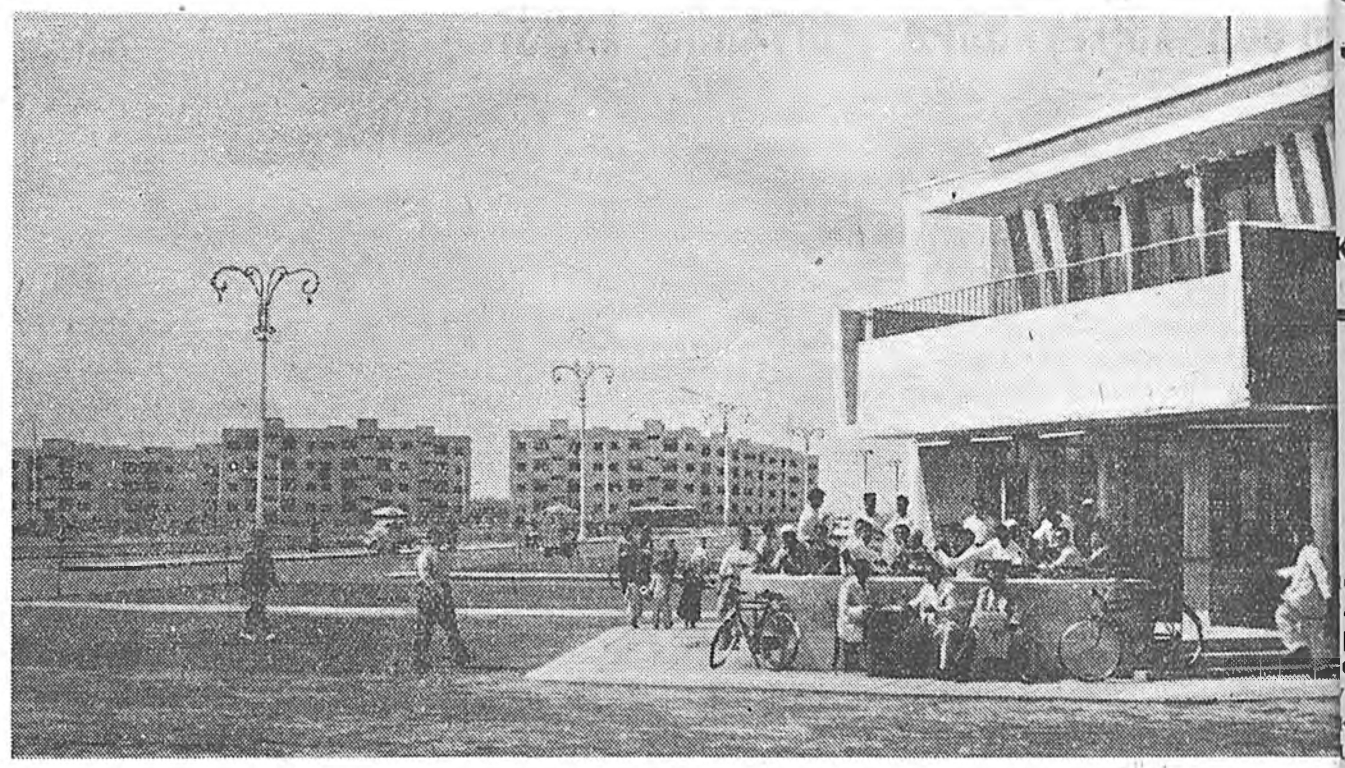
Арадай революциин 37 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Улан-Баторта болобо

УЛАН-БАТОР, июлиин 10. (ТАСС). Монголой арадай революциин болоһоор 37-дохи жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан июлиин 10-да Улан-Баторта болоо гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

МНРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Д. Дамба, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй түрүүлэгшэ Ж. Самбу болон партн, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэдэй президиумдэ ерэхэдэнь, суглагашад тэдэнние нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Гүрэнэй, партиин, нинтын организацинуудай түлөөлэгшэд, ажалай түрүүшүүл, наука, соёл культурын ажал-ябуулагшад, тэрэшэлэн дипломатическа корпусой гэшүүд, мүн Советскэ Союз, КНР, Болгари, Польша, Венгри, Румыни, Албани, Инди, Чехословаки, Иран, Австрали, Швейцари болон Даниһаа ерэһэн гадаадын айлшад, Монголой, гадаадын журналистнар суглаанда хабаадалсаа.

МНРП-гэй Улан-Баторай городской комитедэй нэгэдэхи секретарь Д. Ламчин баярай суглаа нээгээ. Монголой арадай революциин 37-дохи жэлэй ой тухай элидхэл МНРП-гэй ЦК-гэй хоёрдохи секретарь Ч. Сүрэнжав хээ.



Арабуудай Нэгэдэмэл Республика. Каирай үйлсэнүүдэй нэгэндэ.

ТАСС-эй фотохроника.

„Недели ерэхэ бүри ородуудые хүсэхэнь бэрхэтэй боложо байна“

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 10. (ТАСС). Нью-Йорк городто хэблэгдэдэг «Газетт Энд Дейли» гэжэ газетэ Дрю Пирсоной статья толилоо. США һүүлэй үедэ хэмэл одонуудые замбуулин руу табиха гээд, хэдэ дахин буруу һүрөө. Энэ ушар Советскэ Союзһаа США-гэй улам гээгдэжэ байһыень харуулна гэжэ Пирсон бэшэбэ.

«Авангард» баһа ниидэжэ шадабагүй, хоёрдохи шатадань зажиганинь хүдэлөөгүй. Тиимэһээ Атлантиин океанай оёор руу шэнгээ гэһэн мэдээсэл шагнажа, хүн зон хашаршоо»—гээд Пирсон бэшэнэ.

«Эгээл һүүлдэ «Авангардын» унаһаниинь ехэ хара буухаар байна. Юуб гэхэдэ, энэ хэмэл одон соо элдэб олон приборнууд дүүрэтэр хээтэй байһан юм. Далайн-сэрэгэй флодой научна хүдэлмэрилэгшэд эдэ приборнуудай ашаар замбуулинай олон шухала нюусые мэдэжэ абахабди гэжэ найдаһан байгаа ха. Ородууд 3 томо хэмэл одо табяа. Тэдэнэйнь нэгэн соо нохой ябаа, харин һүүлшынхинь ёһотойл шэнжэлгын лаборатори мүн байха юм. Эдэ одонуудайнгаа ашаар ородууд замбуулин тухай ехэ юумэ мэдээд байна.

Үнгэрэгшэ неделидэ океан руу унаһан «Авангард» бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ жэлэй түсэбөөр манай табиха һүүлшын хэмэл одон байгаа. Мүнөө үшөө нэгэ хэмэл одон бэлэдхэгдэжэ байна, теэд тэрэмнай октябрьһаа нааша бэлэн болохогүй...

Замбуулин руу хэмэл одонуудые табиха талаар ородууд США-е хэдэн һараар хойно орхёо. Мүнөө тэдэнэр бүри саашаа дабшажал ябана. Тобшоор хэлэхэдэ, бидэнэр ородуудые хүсэнэгүйбди. Тэдэнэр недели ерэхэ бүри улам урагшаа дабхижал ябана. Илангаяа һүүлшын «Авангардын» буруу һүрэһэн ушар энээн тухай гэршэлнэ».

Канадын дотоодын хэрэгүүдтэ США оролсоно

ОТТАВА, июлиин 10. (ТАСС). Америкэдэ гаргагдаһан хуулиин ёһоор, америкынхид Хитадай Арадай Республикатай худалдаа наймаа хэхэ ёһогүй. Америкын «Форд» гэжэ компани энэ хуулида түшэглэн, Канадада байдаг өөрынгөө филиалда Хитадта худалдахаяа бүтээхэ гэжэ байһан мянган автомобилиин захилые болюулагты гэжэ захираа.

Канадын автомобильна промышленностьда хүдэлдэг байһан олон хүнүүдэй ажалгүй болошоод байхада, Канадын дотоодын хэрэгүүдтэ иигэжэ хамааралсаха гэһэн һэдэлгэ Канадын олониитын дунда ехэ дураа гуталга, зэбүүрхэл үүсхээ. Хитадта худалдаха автомобильнуудые бүтээхэгүй гэһэн хорилто болюулагдаха ёһотой гэжэ Канадын хүдэлмэришэд, профсоюзууд, парламент эрид шууд мэдүүлнэ.

«Канадада байжа хүдэлдэг хүнүүдшье, предприятинуудшье гансал Канадын хуулинуудые сахиха ёһотой» гэжэ Канадын финансын министр Флеминг мэдүүлээ.

Мүнөө үедэ Оттавада Канада Америка хоёрой министрнүүдэй зүблөөн боложо байна. Өөһэдынгөө хуулинуудые Канадада баадхаха гэһэн США-гэй һэдэлгэ тухай асуудал тус зүблөөн дээрэ табигдаа.

Америкын сэрэгшэд Брюссельдэхи выставкэдэ муухай ааша гаргаба

БРЮССЕЛЬ, июлиин 10. (ТАСС). Йюлиин 9-нэй үглөөгүүр Брюссельдэхи Бүхэдэлхэйн выставкын нээгдээдүй байхада танигдаагүй хоёр хүн советскэ павильоной урда тээ хадаатай советскэ, мүн Бельгиин гүрэнэй тугуудые абажа хаяха гэжэ һэдэһэн байна. Тэдэнэр Бельгиин туг абаад, Советскэ Союзай тугые хуу татаха гэжэ байтараа, советскэ павильон харадаг Бельгиин харуулшадта обёорогдоо. Тэрэ хоёр тэрьедэхэ гэһэн аад, харуулда баригдаба.

«Танигдаагүй» эдэ хоёр зон ородуудбди гэжэ хэлээ. Теэд шалгахада, тэдэнэр Баруун Германида байрлаһан Америкын сэрэгэй частиин алба хаагшад Джон Помрой, Кеннет Данлэп гэгшэд байба.

Гадаадын хэдэн павильонуудай, тусхайлбал Америкын павильоной урда оройдоол ганса Америкын туг хадаатай байдаг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Харин советскэ павильоной урда Советскэ Союз Бельги хоёрой тугууд зэргэлүүлээд намилзуулагданхай юм. Манай оронои газар дээрэ Бүхэдэлхэйн выставкын эмхидхэгдэһые тэмдэглэн, мүн манай оронние хүндэлжэ, Советскэ Союз тугыемнай намилзуулба гэжэ Бельгиин олониитэ ехэ баяртай байһан юм.

Бельгиин гүрэнние Советскэ Союзай иигэжэ хүндэлһэндэнь, тэрэшэлэн выставкэдэ харуулагдажа байгаа советскэ павильоной хүн зонние айхабтар ехээр һонирхуулһандань, заримашуул ехэ дурагүйтэнэ ха гэжэ Бельги Советскэ Союз хоёрой гүрэнэй тугуудые хуулажа хаяха гэһэн һэдэлгэ харуулна. Эдэ хүнүүд элдэб эсээр аашалжа, Советскэ Союзай нэрэ хүндые бууруулха, Советскэ Союз Бельги хоёрой харилсаае муудхаха гэжэ дэмышье һаань оролдоно.

Японδо радиоактивна тооһон унана

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 9. (ТАСС). Японой урда зүгтэхи Коти городто хура бороотой хамта айхабтар ехэ радиоактивна тооһон унаа гэһэн мэдээсэл Токиоһоо абтаба.

Номгон далайда Америкын Холбоото Штадуудай мүнөө үедэ хойно хойноһоонь һубарюулан, атомна, водородно бомбо тэһэлэн туршажа байһан дээрэһээнь иимэ хорото тооһон Японδо унаа гэжэ шэнжэлэгшэд мэдүүлээ.

Мүн июлиин 7-до Хонсю аралай баруун хубида радиоактивна тооһотой хура ороо гэжэ Японой метеостанциин научна хүдэлмэрилэгшэд мэдээсэбэ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада эсэргүү шэнэ хорото ябуулгада бэлэдхэл

БЕЙРУТ, июлиин 10. (ТАСС). Арабска федерациин (Ирак Иорданиин хоёрой нэгэдэл) премьер-министр Нури Саид түсэб зохёогоо. Тэрэ түсэбэйнь ёһоор, «Сири Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа таһалагдажа, Арабска федерацида нэгэдүүлэгдэхэ ёһотой».

Лондондо, мүн Анкарада ябахадаа, Нури Саид энэ түсэбөө Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ллойдтой зүбшэн хэлсэһэн байгаа гээд «Ориан» газетэ мэдүүлнэ. Нури Саидай түсэбэй ёһоор, Турци Арабска федераци хоёр Сирие айлгаха, занаха ёһотой.

Энвер Ходжа Советскэ Армиин делегацитай уулза

ТИРАНА, июлиин 10. (ТАСС Албаниин ажалай партиин ЦК-г нэгэдэхи секретарь Энвер Ход июлиин 9-дэ Советскэ Армиин дел гацитай уулзаа. Хоёр дахин Сов скэ Союзай Герой болоһон генера лейтенант А. И. Родимцев түрүүт энэ делегаци Албаниин Арад Республикын сэрэгэй байгуулаг һаар 15 жэлэй ойн баярта хабаад хаяа эндэ ерээ юм.

Англиин самолёдууд Йеменэй городуудые зэрл муухайгаар бомбодоно

КАИР, июлиин 11. (ТАСС). Ан лиин сэрэгэй самолёдууд июлиин да Йеменэй Хариб гэжэ город хоёр дахин бомбодоо гэжэ Каир байдаг Йеменэй миссиин түлөөл шэ мэдүүлээ. Англиин 3 самол унагаагдаа.

«Ямаршье гэм хээгүй Йеменэй г родуудые англиинхид зэрлиг му хайгаар бомбодоно» гэжэ Йемен хэрэгүүдые ОАР-та саг зуура эрх лэгшэ этигэмжэтэ Ахмед Эш-Ша МЕН агентствын корреспондент хэлэбэ. Англиин эдэ добтолгону дые Йеменэй арад зон ехээр бүүрхэн буруушаана. Тиигээд Ан лиин эзэмдээд байһан урда Йем нэй нютагуудһаа Англиин сэрэг га гадажа, эдэ нютагууд сүлөө Йементэй нэгэдүүлэгдэхэ ёһото гэһэн эрилтэ тэдэнэр табина.

Турциин оборонын министр США ошоо

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 11. (ТАСС Турциин оборонын министр Этє Мендерес 15 үдэр байхаяа, июли 11-дэ Холбоото Штадуудта ерэб гэжэ Юнайтет Пресс Интернейшн агентствын корреспондент мэдээс нэ.

Оманда дайн үргэлжэлһөөр

КАИР, июлиин 10. (ТАСС). Ан лиин булимтарагшадта эсэргүүс Оманай хүн зон үсэд шанга тула даа хэһээр. Джебель Аль-Ахдар жэ хадалиг газарта болоһон тула даанда Англиин 12 солдат, офице нүүд алуулаа. Мүн оманайхид Ма кадта байдаг Англиин нефтян компаниин байшанда добтолһо байна.

Италиин металлурги кризистэ ороно

РИМ, июлиин 9. (ТАСС). Ит лиин металлургида үйлэдбэри уналта улам бүри ехээр харагдан Италиин промышленнигууд-мета лургнуудай ассоциациин мэдээн ёһоор, орон дотор 1958 оной ию һарада нёдондоной июниинхидэ о ходоо булад 10,3 процент, шэрэм 10,2 процент багаар хайлуулагд һан байна.

Америкын реактивна самолёт Францида бутара унаба

ПАРИЖ, июлиин 10. (ТАСС Франциин Шапель-Валлон гэжэ н тагта Америкын сэрэгэй реактивн самолёт июлиин 9-дэ бутаран уна гээд «Либерасьон» газетэ мэдээс нэ. Летчигынь амиды үлөө.

Канадын хүн зоной то

ОТТАВА, июлиин 9. (ТАСС). К надын статистическэ бюрогой ту хаглаһан мэдээнэй ёһоор, байг оной июниин 1-дэ ороной хүн зон тоо 17 миллион 48 мянган хүн бол һон байна.

Бирман арадай онтохонууд

ЕХЭРХҮҮ ҺАЙЗГАЙ ЗАН ТУХАЙ

Нэгэ хүнние нилээд үндэр тушаалда томилоо гээ. Тиигэжэ дуулахадаа, үүри нүхэрынь угаа ехээр баярлаад, амаршалха гэжэ гэртэнь ерэбэ ха. Харин тэрэ ноён үүри нүхэрөө гол таһа таняашагүй болоод:

— Хэн гээшэбши, юун хэрэгтэй болооб?—гэжэ асууба.

Мүнөөхи хөөрхы нүхэрынь абаһаар гэдэргээ унашан алдаһан аад, байн-байн солоо орожо хэлэбэ:

— Үгы, намаяа танибагүй гээшэ аалши? Бишни хуушанайш үүри нүхэр һэн хамнайб. Шамаяа һохор болошоо гэжэ дуулахадаа золгожо, мэдэжэ абаха байна гэжэ ерээлби!

ХЭНТЭГ ХЯҺУУР БАЯН, ТЭРЭНЭЙ ЗАРСА БАСАГАН

Нэгэ бузар хяһуур баян хүн дуган сүмэдэ мүргэхөө ошожо ябатараа, зулаяа унтараахаяа мартажархёод, гэртэһээ гараһанаа гэнтэ һанаба. Тиигэжэ хахад харгыһаа гэртээ бусаад, үүдэндээ ерэжэ, зарса басагаяа дуудан, хэлээ гэхэ:

— Зулымни унтаргаад орхи! Үүдэ үрхэ үлүү газарта бү нээ — шэбхэ хүшэлтэнь элэшэхэ!

— Үү даа, ахайхан, энэ хахад харгыһаа бусахадатнай гуталайтнай ула элээгүй гү?

— Яагаа ухаамгай һүбэлгэн басагамши, һанаагаа зобоһоной хэрэггүй. Би энээн хоорондо гуталаа тайлажа, һугабшалаад, хүл нюсэгөөр ябаа ха юмбиб!

ПАГАНА НЮТАГАЙ ХҮГЖЭМШЭН

Хэзээ нэгэн сагта гэлэй, Пагана гэжэ нютагта баян нэгэ бэлбэһэн эхэнэр байгаа бэлэй. Ори гансахан хүбүүтэй һэн. Ори гансахан эрхэ тангил хүбүүниинь Монг Поун гэжэ нэрэтэй һэн. Һанаха байха хүбүүнэйнгээ арбан зургаа хүрэжэ ерэхэдэнь эхэнь энхэргэн сэдьхэлээ хүдэлгэжэ, ямар һайн юумэндэ һургахам ааб гэжэ бодолгодо баригдаба.

Тэрэ үедэ Паганадань аха заха сэрэгэй ноёд, амбан ехэ сайдууд, агууехэ эрдэмтэд, аймшагтай баян наймаашад, асари ехэ барилгашад, айхабтар уран алташа дархашуул гэжэ барагдашагүй олон байһан юм. Тиимэ хадань, Монг Поунай эхэ ганса хүбүүгээ гайтай ехэ хүгжэмшэн болгохо гэжэ шиидэбэ. Тиигэжэ бодоһон бэеэрээ, хүбүүндээ арфа худалдажа абаба, хүгжэмэй багшые хүлһэлбэ.

Бирман зоной арфын хүбшэргэйнүүд томомол торгон утаһаар хэгдэдэг гэжэ таанар мэдэнэт. Тиимэ тула, арфаар наадажа һурахадаа, хүнүүд тэрэ үнэ сэнгээр үндэр хүбшэргэйнүүдые обоо онги таһалдаг байха юм. Энээниень уридшалан ойлгоһон эхэнь эрхэ хүбүүндээ долоон тэргэ торгон утаһа худалдажа абаба ха.

— Зай, арфа дээрээ наадажа һураба гүш?—гэжэ Монг Поунай эхэ, хэдэн хоноод байхада, асууба.

—Арайл үды байнаб, эжы,—гэжэ хүбүүниинь харюусаа бэлэй. Долоон хоног үнгэрһэнэй удаа Монг Поунай эхэ дахин асууба:

— Зай, арфа дээрээ наадажа һураба гүш?

— Арайл үды байнаб, эжы, —гэжэ тэрэнь харюусаба.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо хэдэн жэл үнгэрбэ. Монг Поун долоон тэргэ торгон утаһаяа дууһынь таһалжа һалгаба, арфа дээрээ наадажа һураһан юумэнь үгы. Эрхэ хүбүүндээ эхэнь дахин баһа долоон тэргэ торгон утаһа абажа үгөөд, дахин ондоо багшые хүлһэлбэ. Тиибэ яабашье һаань, тэмээ ямаан хоёр зангаараал байба. Монг Поун бэеэ хүсэжэ, һамга абаба, арфа дээрээ наадажа һураһан юумэнь оройдоо үгы. Баһа дахин долоон тэргэ торгон утаһа худалдан абаһаниинь, хуу таһаржа хосороо.

Монг Поун үбгэ наһан боложо, арфа дээрэ наадажа һуража яда ядаһаар шархяа хатаагаа юм гэлсэдэг.

Ц. Галсанов оршуулба.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32.74, отв. секретаря—27.37, отделов: партийной жизни и экономики—47.59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34.05, писем трудящихся и переводов—24.74, корректорская—32.67, бухгалтерия—37.32 Для междугородных переговоров—16

Н 00793. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 3140.